

ЖИТТЕВІ НАВИЧКИ ДЛЯ:

- ЗДОРОВ'Я
- БЕЗПЕКИ
- РОЗВИТКУ
- УСПІХУ

НАВЧАННЯ:

- ЛЕГКЕ
- ПРИЄМНЕ
- ЕФЕКТИВНЕ

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ. ЧАСТИНА 1

3
КЛАС

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

ЧАСТИНА 1

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник
для 3 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

ЧАСТИНА 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
Видавництво «Алатон»
2020

УДК 57.081.1 (075.2)

Я11

Автори:

Тетяна Воронцова, Володимир Пономаренко,
Ірина Гарбузюк, Олена Хомич, Наталія Андрук, Катерина Василенко

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2020 № 271)

Видано за рахунок державних коштів.

Продаж заборонено

Я11 Я досліджую світ : підручник для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1 / Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко, І. В. Гарбузюк, О. Л. Хомич, Н. В. Андрук, К. С. Василенко. — Київ : Видавництво «Алатон», 2020. — 144 с.

ISBN 978-966-2663-84-6

Підручник створено відповідно до Державного стандарту початкової освіти і Типової освітньої програми, укладеної під керівництвом Р. Б. Шияна. Може використовуватися за Типовою освітньою програмою, укладеною під керівництвом О. Я. Савченко.

Матеріал підручника спрямований на формування основ наукового світогляду за чотирма розділами: світ людей, людина та її здоров'я, світ природи, світ техніки.

Пріоритетними методами навчання за цим підручником є дослідницькі, творчі, проблемно-пошукові. Особливу увагу приділено завданням для групової роботи, а також завданням для різних видів оцінювання досягнень учнів: поточного, підсумкового тематичного, самооцінювання, взаємооцінювання.

УДК 57.081.1 (075.2)

ISBN 978-966-2663-84-6

© ТОВ «Видавництво «Алатон»,
текст, дизайн, малюнки, 2020

© Т. В. Воронцова, текст, дизайн, малюнки, 2020

© О. М. Курило, малюнки, 2020

ЗМІСТ

Вітаю, хлопчики і дівчатка!..... 4

Світ людей..... 5

Школа відчиняє двері..... 6

Шкільний світ.....14

Світ сім'ї.....22

Вчимося діяти разом.....32

Секрети спілкування..... 40

Як залагодити конфлікт.....48

Ми — українці.....56

У рідному краї.....64

Культура споживання..... 72

Мозаїка завдань за розділом «Світ людей» ... 80

Людина та її здоров'я83

Ріст і розвиток.....84

Піклуємося про здоров'я92

Як уберегтися від застуди.....100

Як стати сильними.....108

Харчування і здоров'я..... 116

Досліджуємо мозок 124

Праця і відпочинок.....132

Мозаїка завдань за розділом «Людина та її здоров'я» 140

Словник 143

Вітаю, хлопчики і дівчатка!

Це я, ваш друг Мурчик!

У другому класі ми з вами були мандрівниками: відвідали всі континенти, побували в пустелях і джунглях, ознайомилися зі звичаями різних народів.

У третьому класі ми досліджуватимемо світ як справжні науковці. Спочатку вивчатимемо історію своєї школи, громади, країни, вчитимемось жити у злагоді з іншими людьми. Далі будемо досліджувати свій організм і вчитися бути здоровими.

Як завжди, я в усьому допомагатиму вам.

Запишу до словничка нові слова.
Значення слів, виділених *таким шрифтом*, пояснено на сторінці 143.

Розповім, що робитимемо протягом тижня.

Щось запитую чи запропоную завдання.
✱ Так позначу завдання підвищеної складності.

Щось пораджу, підкажу правила.

Зверну вашу увагу
на важливу інформацію.

Світ людей

У цьому розділі ми дослідимо:

Які бувають школи.

Які є родинні
традиції.

Як звучить і який
вигляд має взаємодія.

Що допомагає,
а що заважає спілкуванню.

Як залагодити
конфлікт.

Що таке культура
споживання.

Які ознаки демократичної
держави.

Школа відчиняє двері

- ДЕНЬ ЗНАНЬ • ШКІЛЬНІ ТРАДИЦІЇ
- ІНФОГРАФІКА

Цього тижня ви:

- поділіться своїми враженнями про літо;
- ознайомитеся зі шкільними традиціями деяких країн;
- дізнаєтеся, що таке інфографіка;
- побуваєте в ролі дизайнера і шеф-кухаря.

ДЕНЬ ЗНАНЬ

В Україні 1 вересня — це День знань. Зранку учні, вчителі і батьки збираються на урочисті заходи. Особливою увагою оточені першокласники.

У багатьох країнах світу існують свої традиції щодо початку навчального року. Прочитайте, як зустрічають, наприклад першокласників у Японії та Німеччині.

У Японії навчальний рік починається у квітні. Святкову лінійку проводять лише для першокласників. Цього дня діти знайомляться з учителями та однокласниками.

У Німеччині навчальний рік починається в серпні або на початку вересня. Першокласники йдуть до школи з конусом, наповненим солодощами і канцтоварами.

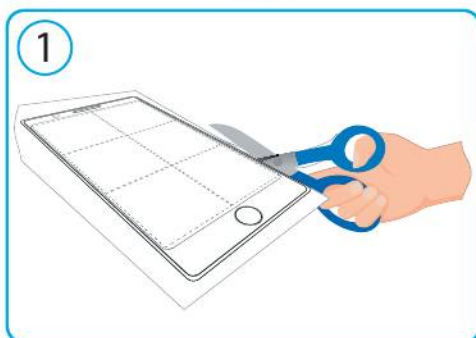
- Перейдіть за QR-кодом і завантажте інформацію про перший навчальний день у різних країнах. Об'єднайтеся у групи і підготуйте повідомлення про одну з країн. Презентуйте свої повідомлення.
- Згадайте свій перший день у школі. Що вам найбільше запам'яталося?
- Які традиції святкування Дня знань у вашій школі?
- Яку нову традицію ви хотіли б започаткувати?

НА ЗГАДКУ ПРО ЛІТО

Ось і закінчилися літні канікули, під час яких ви отримали багато незабутніх вражень. Виготовте макет смартфона з вашими спогадами про літо. Для цього:

- за допомогою QR-коду завантажте шаблон, роздрукуйте і виріжте його;
- намалюйте шість найцікавіших моментів із ваших літніх канікул.

Презентуйте свої роботи і розкажіть один епізод, зображений на смартфоні.

ДОРОГА ДО ШКОЛИ

Когось до школи підвозять батьки, дехто їде шкільним автобусом чи громадським транспортом, а хтось їде пішки.

Та інколи шлях до школи сповнений небезпек. Розгляньте малюнки і розкажіть, які перешкоди долають діти дорогою до школи в цих країнах.

Індонезія

Індія

Філіппіни

Колумбія

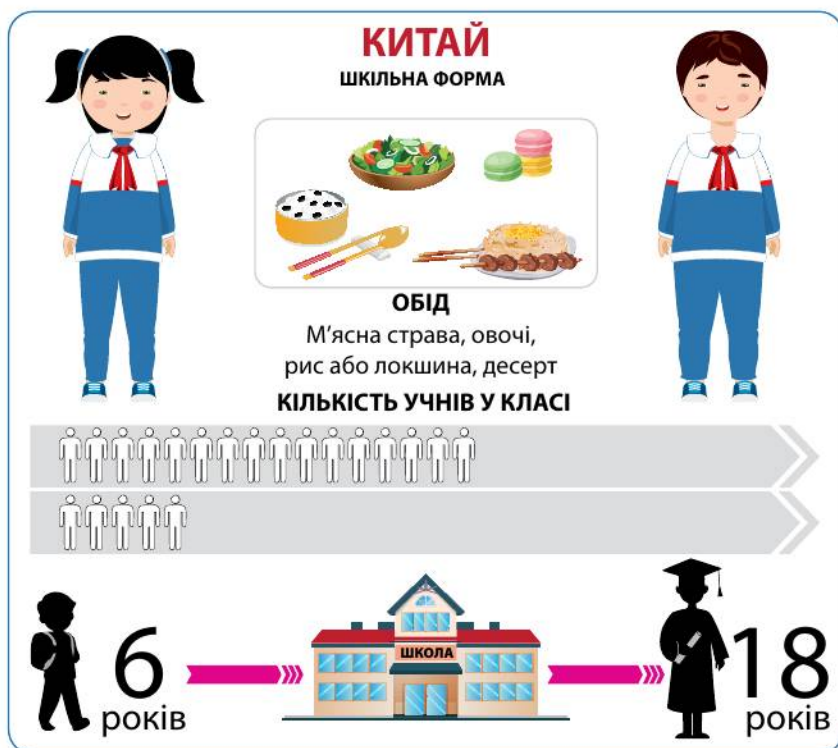

- Подивіться відео і розкажіть, як діти ходять до школи.
- Чи трапляються труднощі на вашому шляху до школи? Які саме?
- Обговоріть, як можна зробити ваш шлях до школи безпечнішим.

ШКІЛЬНІ ТРАДИЦІЇ

Інфографіка — це подання інформації у вигляді малюнків, схем, символів, текстів. Вона допомагає краще розуміти і легше запам'ятовувати інформацію. Розгляньте інфографіку про шкільні традиції у різних країнах і створіть за зразком інфографіку про вашу школу.

Розгляньте на с. 10—12 інфографіку про школи різних країн і заповніть таблицю.

Країна	Учнів у класі	Йдуть до школи	Термін навчання
Китай	21	у 6 років	12 років
Австралія			
Японія			
Франція			
Кенія			

ШКІЛЬНА ФОРМА

Шкільна форма — це одяг, в якому діти ходять до школи. У деяких країнах шкільна форма є обов'язковою, а в інших її немає.

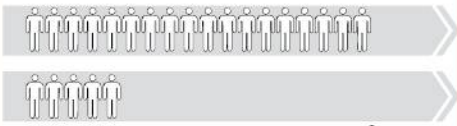
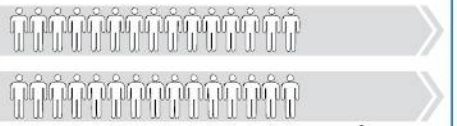
АВСТРАЛІЯ	ЯПОНІЯ
	
ОБІД Великий вибір корисної їжі	ОБІД Гарячий суп, рис, м'ясна страва, салат і молоко
КІЛЬКІСТЬ УЧНІВ У КЛАСІ	КІЛЬКІСТЬ УЧНІВ У КЛАСІ
 4 роки	 6 років
	
 18 років	 18 років

- Яка шкільна форма вам подобається найбільше?
- Чи є обов'язковою шкільна форма у вашій школі?
- Розділіть дошку на дві частини і позначте їх «+» і «-». Під знаком «+» запишіть переваги шкільної форми, а під знаком «-» — її недоліки.
- ★ Об'єднайтесь у групи. Уявіть себе дизайнерами одягу і створіть свої моделі шкільної форми. Презентуйте їх у класі.

ШКІЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ

Діти перебувають у школі багато часу. Тому в більшості країн світу для школярів організовують харчування на місці.

ФРАНЦІЯ	КЕНІЯ
ШКІЛЬНА ФОРМА (немає)	ШКІЛЬНА ФОРМА
	
ОБІД Корисна їжа, яку вишукано оформлюють	ОБІД Проста їжа, зазвичай рагу з кукурудзи і квасолі
КІЛЬКІСТЬ УЧНІВ У КЛАСІ	КІЛЬКІСТЬ УЧНІВ У КЛАСІ
	
 6 років 18 років	 6 років 13 років

Зверніть увагу на меню шкільних обідів у різних країнах. Обговоріть:

- Який обід, на вашу думку, найсмачніший?
- Що вам подобається у вашому шкільному меню?
- Що ви хотіли б змінити у ньому?
- * Об'єднайтесь у пари. Уявіть себе шеф-кухарями. Складіть меню шкільного обіду. По черзі презентуйте його у класі.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. У якому віці ви пішли до школи?
2. Розгляньте шкільний розклад Ярослав і назвіть:
 - дні тижня, коли потрібно взяти спортивну форму;
 - день тижня, коли у розкладі є інформатика;
 - день тижня, коли найменше уроків.

ШКІЛЬНИЙ РОЗКЛАД					
ЧАС	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
8:30 – 9:10	Я досліджую світ	Я досліджую світ	Я досліджую світ	Я досліджую світ	Я досліджую світ
9:25 – 10:05	Математика	Інформатика	Я досліджую світ	Я досліджую світ	Математика
10:20 – 11:00	Українська мова	Іноземна мова	Математика	Іноземна мова	Українська мова
11:25 – 12:05	Фізична культура	Українська мова	Українська мова	Українська мова	Іноземна мова
12:20 – 13:00		Мистецтво	Фізична культура	Мистецтво	Фізична культура

3. Розгляньте свій шкільний розклад. Позначте на календарі дні, коли ви маєте взяти спортивну форму.

Вересень						
пн	вт	ср	чт	пт	сб	нд
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Жовтень						
пн	вт	ср	чт	пт	сб	нд
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

4. Оцініть свої досягнення.

Я знаю свій шкільний розклад. ☆☆☆

Я вмію отримувати інформацію з інфографіки.

☆☆☆

Я можу створити інфографіку за зразком. ☆☆☆

Шкільний світ

- САМОВРЯДУВАННЯ
- ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ • ПАНДУС
- ЗАКЛАДИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Цього тижня ви:

- з'ясуєте, як змінювалися школи;
- розподілите обов'язки у класі;
- відвідаєте заклад позашкільної освіти;
- дослідите приміщення вашої школи;
- виготовите макет свого класу.

ШКОЛИ КОЛИСЬ І ТЕПЕР

Школи постійно змінюються. Раніше у класах були довгі ряди парт, учні сиділи по двоє і переважно слухали вчителя, читали або писали.

Сьогодні кожен із вас має свою парту, ви часто працюєте в групах, обговорюєте, досліджуєте, театралізуєте. У класах переважно є нове обладнання: комп'ютери, принтери, мультимедійні дошки.

- Розгляньте малюнки і назвіть предмети, якими користувалися раніше, якими користуються нині, а якими — тоді і тепер.
- Розпитайте дорослих про школу, в якій вони навчалися. Чим вони писали, які були парти, шкільна форма?
- Назвіть осередки (зони) у вашому класі.
- Виготовте макет свого класу. Для цього використайте картонну коробку, клаптики тканин, пластилін, леги тощо.

ШКОЛИ В РІЗНИХ КУТОЧКАХ СВІТУ

Кожна школа особлива, однак деякі є справді унікальними. Прочитайте інформацію та обговоріть, яка школа вас здивувала найбільше, в якій із них ви хотіли б навчатися.

Зелена школа (Франція)

Дах і двір цієї школи вкриті травою. У погожі дні уроки проводять на свіжому повітрі.

Школа пригод (США)

Під час деяких уроків тут влаштовують навчальні експедиції. Також учні займаються йогою.

Школи-човни (Бангладеш)

Через постійні повені тут створили школи-човни. Такі школи вранці забирають дітей із дому, а після уроків розвозять по домівках.

Пансіони (Велика Британія)

У пансіонах проживають діти з різних куточків світу. Там вони навчаються, займаються спортом і творчістю.

Подивіться відео і скажіть, чим ця школа відрізняється від вашої.

ШКІЛЬНЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Самоврядування — це коли учні беруть на себе частину організаційних обов'язків. Наприклад, екологічна служба дбає про куточок живої природи, вартові часу — про те, щоб усі вчасно поверталися з перерви.

Розгляньте малюнки і назвіть деякі служби учнівського самоврядування. Які у них обов'язки? Які ще служби ви можете запропонувати?

Екологічна служба

Аніматори

Служба примирення

Служба новин

Вартові часу

Патруль порядку

- По черзі скажіть, які обов'язки ви хотіли б виконувати у класі.
- Призначте відповідальних з охочих або проголосуйте.
- Міняйтеся обов'язками приблизно раз на місяць або частіше.

ШКІЛЬНІ ПРАВИЛА

У школі існує багато правил — шкільного розпорядку, евакуації, пожежної безпеки тощо. У деяких приміщеннях школи діють додаткові правила. Розгляньте малюнки і з'ясуйте, які правила стосуються їдальні, комп'ютерного класу, спортивної зали.

Повторіть правила поведінки в комп'ютерному класі та поясніть, чому їх важливо дотримуватися.

Правила поведінки в комп'ютерному класі

- Заходьте до комп'ютерного класу лише з дозволу вчителя.
- Їжу та напої вживайте поза межами комп'ютерного класу.
- Підтримуйте відстань до екрана (50—60 см).
- Після закінчення уроку приберіть робоче місце.

ШКОЛА ДЛЯ ВСІХ

Ще не так давно діти з інвалідністю жили і навчалися у спеціалізованих інтернатах. Тому їм доводилось їхати з дому і надовго розлучатися з рідними. Нині такі діти мають змогу вчитися у звичайних школах. Для цього існують інклюзивні класи.

Розгляньте малюнки і назвіть умови, які створюють для навчання дітей з інвалідністю.

Пандус

Ліфт

Асистент учителя

Шрифт Брайля (для слабозорих)

- Чи навчаються у вашій школі (класі) діти з інвалідністю? Чи потребують вони вашої допомоги? Якщо так, як ви їм допомагаєте?
- Обстежте свою школу. Які умови створено у ній для інклюзивного навчання? Чого не вистачає, аби всюди можна було пересуватися на інвалідному візку?

НАВЧАННЯ ПОЗА ШКОЛОЮ

У кожної людини є улюблені заняття. Дехто любить співати, дехто — танцювати, а хтось — плавати, бігати, грати у футбол. Тому з дитинства ми починаємо відвідувати художні, хореографічні, спортивні школи. Їх іще називають закладами позашкільної освіти.

Хореографічна школа

Художня школа

Музична школа

Спортивна школа

- Які заклади позашкільної освіти відвідують діти, зображені на малюнках?
- Чого навчають у цих закладах?
- Які ще заклади позашкільної освіти ви знаєте?
- Об'єднайтесь у пари і розкажіть, які школи, центри, клуби, гуртки ви відвідуєте.
- Підіть на екскурсію до закладу позашкільної освіти.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Учні 3-А класу обрали свій улюблений предмет і за допомогою стикерів створили таку діаграму.

Полічіть:

- Скільки всього учнів проголосувало?
 - Який предмет є найулюбленішим у цьому класі?
 - Який предмет набрав найменше голосів?
 - Які предмети отримали однакову кількість голосів?
 - Який предмет набрав 5 голосів?
2. Проведіть опитування і створіть таку діаграму для свого класу.
3. Дізнайтеся історію своєї школи. Запишіть назву вашого закладу; коли він був заснований; скільки учнів у ньому навчається; яких успіхів досягли випускники школи.
4. Напишіть або намалюйте, якою ви хотіли б бачити свою школу через 20 років.
5. Оцініть свої досягнення.

Я дотримуюся правил поведінки у школі. ☆ ☆ ☆

Я маю обов'язки у класі. ☆ ☆ ☆

Я допомагаю тим, хто цього потребує. ☆ ☆ ☆

Світ сім'ї

- РОДИННЕ ДЕРЕВО
- РОДИННІ ТРАДИЦІЇ
- ПРОФЕСІЙНІ ДИНАСТІЇ

Цього тижня ви:

- дізнаєтесь, які бувають сім'ї у тварин;
- розглянете склад родин;
- виготовите родинне дерево;
- обговорите родинні традиції;
- дослідите професійні династії.

СІМ'Ї У ПРИРОДІ

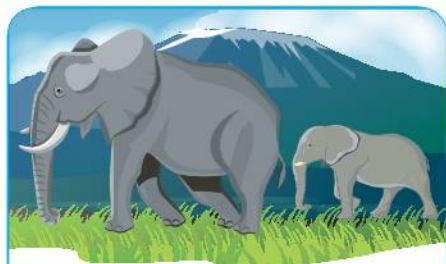
Сім'ї створюють не лише люди, а й тварини. Як ви думаєте, чому деякі тварини живуть сім'ями (стадами, зграями, роями, колоніями)?

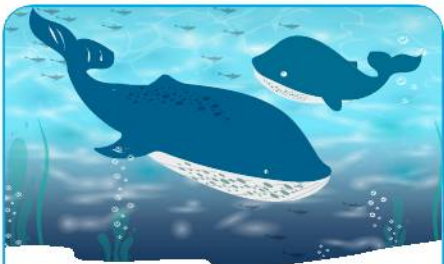
Лебеді створюють пари на все життя. Вони піклуються одне про одного і захищають від ворогів.

Пінгвіни по черзі висиджують яйця та вирощують пташенят.

За слоненятами доглядає усе стадо. Малюки терпляче долають переходи у пошуках їжі.

Блакитні кити найбільші на планеті й одні з найвідданіших тварин. Вони ніколи не розлучаються.

- Розгляньте малюнки і прочитайте інформацію про сім'ї деяких тварин.
- Подивіться відео про те, як слони допомагають малюку здолати перешкоду.
- Знайдіть в інтернеті інформацію про інших тварин, які живуть сім'ями. Розкажіть про них.

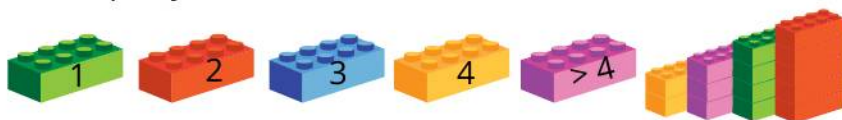
СКЛАД РОДИНИ

Сім'ї не завжди складаються лише з батьків і дітей. В одній сім'ї можуть жити декілька поколінь: діти з батьками, бабусі з дідусями і навіть прабабусі з прадідусями.

Зазвичай батьки і діти живуть разом. Але буває, що члени однієї родини живуть окремо. Тоді діти можуть жити з одним із батьків або тимчасово проживати з родичами. Діти, які втратили рідних батьків, живуть у прийомній родині чи у спеціальних дитячих закладах.

- Назвіть склад родин, зображених на піктограмах.
- Оберіть колір цеглинки лего відповідно до кількості дітей у вашій родині.
- Розподіліть ваші цеглинки за кольорами і створіть діаграму.

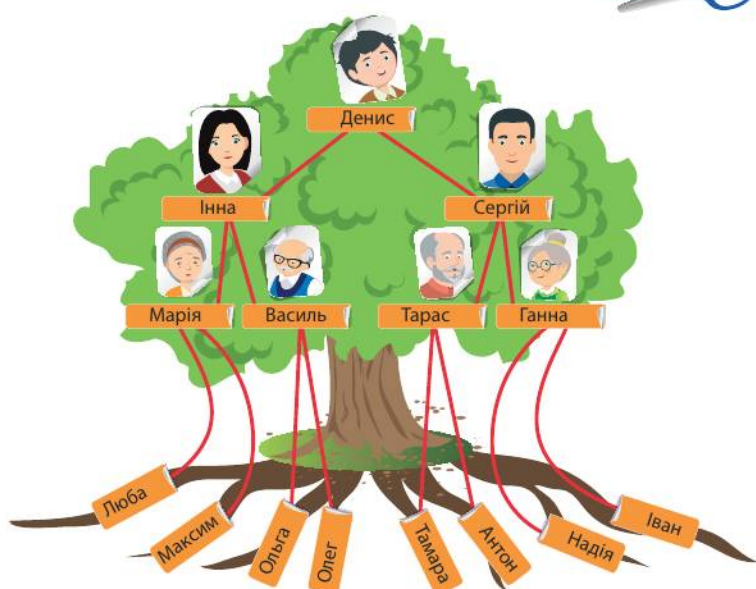
- Скільки сімей мають найбільшу кількість дітей, а скільки — найменшу?

СТВОРЮЄМО РОДИННЕ ДЕРЕВО

Родинне дерево — це схематичне зображення родинних зв'язків. Кожен член сім'ї є частиною такого дерева. Розгляньте приклад родинного дерева Дениса і з допомогою дорослих виготовте своє.

Вам знадобляться:

- фото членів вашої родини;
- білий і кольоровий папір;
- ножиці, клей, кольорові олівці.

- Звідки ви можете отримати інформацію про попередні покоління вашої сім'ї?
- Де зберігається така інформація?
- Разом із дорослими підберіть фотографії про дитинство та дозвілля старших членів вашої родини.
- Проаналізуйте, що змінилося, а що залишилося схожим на те, що є у вашому дитинстві. Розкажіть про це у класі.

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Щодня ми отримуємо, зберігаємо, передаємо чи опрацьовуємо інформацію. До прикладу, коли ви читаєте чи дивитися телевизор — отримуєте інформацію. Записуєте повідомлення в зошит, фотографуєте, знімаєте на камеру — зберігаєте інформацію. Надсилаєте повідомлення чи спілкуєтеся з іншими людьми — передаєте інформацію. Обираєте сеанс у кінотеатрі чи розв'язуєте задачу — опрацьовуєте інформацію. Усі ці дії називають інформаційними процесами.

Комп'ютер також виконує всі ці процеси. Зберігає у своїй пам'яті, опрацьовує повідомлення під час роботи програми, отримує і передає повідомлення іншим комп'ютерам.

Фотоапарат

Ноутбук

Навігатор

Смартфон

Відеокамера

Планшет

Розгляньте малюнки і назвіть технічні пристрої, які використовують, щоб:

- зберегти пам'ять про сімейні події;
- передати інформацію рідним;
- отримати інформацію від друзів;
- обрати місце відпочинку, прокласти до нього маршрут.

ДОБРОГО РАНКУ!

Наша бабуся така неслухняна —
завжди вона прокидається рано!

І починає гриміть коло печі,
сни не дає додивитись малечі.

Поки вмиваємо соннії личка,
вже на столі — золота паляничка.

Ставить бабуся до неї сметанку
і усміхається: — Доброго ранку!

Володимир Верховень

- Чи справді бабуся неслухняна?
- Якою можна її назвати?
- Чому вона прокидається рано?
- За що їй треба дякувати?
- Запишіть на картках, що роблять для вас дорослі члени родини, і прикріпіть картки на дошку.
- * Проведіть у класі день бабусі й дідуся. Запросіть когось із них провести майстер-клас за їхнім вибором. Подякуйте їм за науку.

ВЗАЄМОДОПОМОГА В РОДИНІ

Члени родини піклуються одне про одного, але роблять це по-різному. Розгляньте малюнки і спробуйте їх «оживити». Запишіть слова, які можуть сказати зображені на них діти і дорослі. Розподіліть ролі й зіграйте сценки.

- Поміркуйте, як ви можете подарувати радість кожному члену своєї родини.
- Запишіть це на листочках і прикріпіть їх на дереві добра.

СІМЕЙНІ ТРАДИЦІЇ

Сімейні традиції — це те, що робить кожну родину особливою. Нерідко ми живемо за цими правилами, навіть не помічаючи їх. Розгляньте малюнки і назвіть деякі сімейні традиції.

Сімейні
вечері

Відпочинок
на природі

Заняття
спортом

Родинні свята

Подорожі

Спільні ігри

- Об'єднайтесь у пари. З'ясуйте, як ваші родини відпочивають у вихідні. Проаналізуйте, які традиції схожі, а які — ні.
- Оберіть дві найцікавіші традиції. Запишіть їх на стикерах.
- Зберіть стикери і виготовте плакат «Традиції вихідного дня».
- По черзі продовжте речення: «Мені найбільше сподобалася традиція ..., тому що ...».

ПРОФЕСІЙНІ ДИНАСТІЇ

Нерідко від покоління до покоління передаються не лише родинні традиції, а й професії. Якщо декілька поколінь займаються однією справою, утворюється професійна *династія*. Наприклад, династія лікарів, учителів, військових чи акторів.

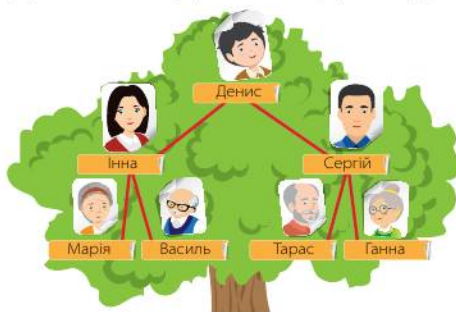
- Подивіться мультфільм «Книга-мандрівка. Україна» про цукрових магнатів Терещенків і Симиренків.
- Де живуть нащадки роду Терещенків і Симиренків?
- Яка родина викупила себе із кріпацтва?
- Яка родина віддавала більшу частину прибутку на благодійність?
- За допомогою довідника, енциклопедії, інтернету дослідіть династії Патонів, Ступок, Сумських.
- Розпитайте дорослих, чи є у вашій родині професійні династії. Розкажіть про це у класі.
- * Дослідіть, чи є професійні династії у вашому населеному пункті. Зберіть про них інформацію і поділіться нею у класі.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Розгляньте родинне дерево Дениса і дайте відповіді на запитання.

- Як звати тата і маму Інни?
- Ким Інна є для Дениса?
- Як Сергій називає Тараса?
- Ким є Денис для Василя?
- Ким Ганна є для Дениса?

2. Борису 63 роки, його синові Андрію — 38, а онучці Яні — 9 років.

- На скільки років Борис старший за сина?
- У скільки разів онука молодша за дідуся?
- Скільки років було Андрію, коли народилася Яна?

3. У сім'ї Оксани і Кирила Мироненків народилися син Артем і дочка Марина. Назвіть прізвище, ім'я, по батькові дітей.

4. Іван і Максим — рідні брати. Кожен із хлопчиків сказав, що у нього є 2 рідні сестри. Скільки дітей у цій сім'ї?

5. Дідуся звать Михайло Іванович, його онука — Микола Олександрович. Яке ім'я та по батькові Миколиного батька?

6. ★ Складіть подібну задачу про свою сім'ю.

7. Оцініть свої досягнення.

Я знаю склад своєї сім'ї. ☆☆☆

Я багато знаю про попередні покоління своєї сім'ї.

☆☆☆

Я маю свої обов'язки в родині. ☆☆☆

Вчимося діяти разом

- ВЗАЄМОДІЯ • ЛІДЕР • СПІКЕР
- ТЕХНОЛОГІЧНА ОПЕРАЦІЯ
- ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА

Цього тижня ви:

- ознайомитеся з прикладами взаємодії тварин;
- з'ясуєте, що таке взаємодія, що їй сприяє, а що — заважає;
- обговорите правила роботи в групі;
- навчитеся розподіляти ролі в команді;
- виготовите виріб за технологічною картою.

ВЗАЄМОДІЯ ТВАРИН

Ви вже знаєте, що деякі тварини живуть зграями, роями, стадами. Їх так і називають — стадними. Стадні тварини добре взаємодіють між собою. Наприклад, вони повідомляють одна одній про небезпеки, розподіляють обов'язки.

Дивовижним прикладом такої взаємодії є поведінка диких гусей під час міграції. У польоті вони розташовуються клином. Птах, що летить попереду, своїми крилами створює підйомний потік повітря для тих, хто летить за ним. Гуси підбадьорюють вожака криками, а коли він стомлюється, зграю очолює інший птах.

Подивіться відео про взаємодію тварин.
Обговоріть:

- Які небезпеки загрожували тваринам?
- Як вони діяли?
- Чи бачили ви, як тварини допомагають одна одній? Розкажіть про це.

Напишіть есе (4—7 речень) про взаємодопомогу у вашому класі. Розкажіть про це.

ЛЕБІДЬ, ЩУКА І РАК

У товаристві лад — усяк тому радіє;
Дурне безладдя лихо діє,
І діло, як на гріх,
Не діло — тільки сміх.
Колись-то Лебідь, Рак та Щука
Приставить хуру узялись.
От троє разом запряглись,
Смикнули — катма ходу...
Що за морока? Що робить?
А й не велика, бачся, штука, —
Так Лебідь рветься підлетіть,
Рак упирається, а Щука тягне в воду.
Хто винен з них, хто ні — судить не нам,
Та тільки хура й досі там.

Леонід Глібов

- Знайдіть у словнику значення слова «хура».
- Що хотіли зробити Лебідь, Щука і Рак?
- Куди кожен із них тягнув хуру?
- Чи трапляються подібні ситуації у вашому класі?
- Як їх краще вирішувати?

ЩО ТАКЕ ВЗАЄМОДІЯ

Взаємодія — це коли люди щось роблять разом і допомагають одне одному. Розгляньте плакат і розкажіть, який вигляд може мати і як може звучати взаємодія.

Який вигляд має взаємодія

Як звучить взаємодія

Об'єднайтесь у групи (пари). Придумайте свої приклади взаємодії. Зіграйте про це сценки.

ПРАВИЛА РОБОТИ У ГРУПАХ

На уроках ви часто працюєте у групах (командах). У групі можна порадитися, запропонувати більше цікавих ідей. Тут кожен може проявити себе з найкращого боку.

Для ефективної роботи у групі слід дотримуватися певних правил. Розгляньте малюнок і прочитайте ці правила.

- Пограйте в гру «Піраміда». Об'єднайтесь у групи по 4—6 осіб. Візьміть канцелярську гумку, прив'яжіть до неї на однаковій відстані 4—6 міцних ниток. Візьміться за нитки і за допомогою гумки збудуйте піраміду з паперянок.
- Обговоріть, що вам допомагало, а що заважало під час гри.
- Яких правил було легко дотримуватися, а яких — складно?
- Які ще правила ви хотіли б запропонувати для роботи у групах?

РОЛІ В КОМАНДІ

Перед тим, як почати працювати у групі над завданням (проектом), треба розподілити ролі. Розгляньте малюнки і розкажіть про ці ролі. Які з них ви найчастіше виконуєте? Яка роль у вас виходить найкраще?

Лідер групи —
зачитує завдання та
організовує його виконання

Спікер (доповідач) —
представляє результати
групи

Секретар/дизайнер —
записує/оформлює
ідеї

Контролер —
стежить за часом
і порядком

- Подивіться відеоролик «Як створюють мультфільм "Це наше, і це твоє"» і назвіть професії членів команди, яка створює мультфільми.
- По черзі продовжте фразу: «Я можу бути цінним членом команди, тому що ...».

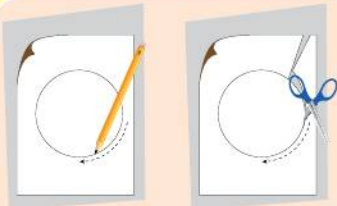

ВИГОТОВЛЯЄМО ВИРІБ ЗА ТЕХНОЛОГІЧНОЮ КАРТОЮ

Вироби на підприємствах виготовляє багато людей. Наприклад, під час виготовлення автомобіля окремо виробляють двигун, корпус, колеса, вікна, а потім із них складають авто. Щоб кожен працівник знав свою операцію, створюють технологічну карту.

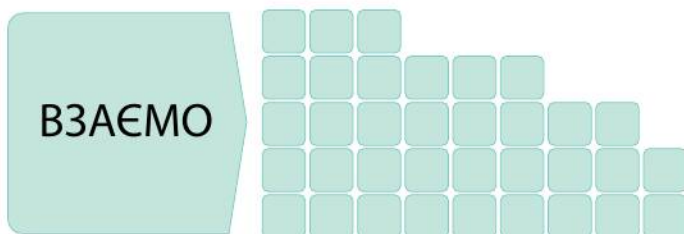
Спробуйте виготовити виріб за технологічною картою. Для цього об'єднайтесь у групи і розподіліть між собою технологічні операції.

Технологічна карта

Технологічна операція	Малюнок	Матеріали та інструменти
Виготовлення основи		Пакет з-під соку Кольоровий папір Ножиці Клей
Виготовлення декору		Кольоровий папір Ножиці
Збирання деталей		Клей Стрічка

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Чимало слів починається з частини «взаємо-». Розгадайте схему за допомогою підказки і розкажіть, як ви розумієте кожне з цих слів.

Підказка: взаємоповага, взаємопідтримка, взаємодія, взаємодопомога, взаєморозуміння.

2. Три групи учнів («Сонечко», «Хмарка», «Дощик») збудували піраміди з паперянок.

«Сонечко»

«Хмарка»

«Дощик»

- В якій піраміді використали найменше паперянок? Скільки саме?
 - Яка група використала десять паперянок?
 - Скільки всього використали паперянок?
3. Створіть графічний символ взаємодії.
4. Оцініть свої досягнення.

Я виконую різні ролі в команді. ☆☆☆

Я дотримуюся правил роботи у групі. ☆☆☆

Я вмію користуватися технологічними картами.

Секрети спілкування

- СПІЛКУВАННЯ • ВВІЧЛИВІСТЬ
- ЖЕСТИ • МІМІКА

Активне слухання

Доброзичливість

Відкритість

Гарні манери

Упевненість

Мова жестів

Цього тижня ви:

- поміркуєте, що допомагає, а що заважає спілкуванню;
- зрозумієте відмінність між «слухати» і «чути»;
- навчитеся активно слухати;
- потренуєтеся правильно висловлювати прохання;
- виготовите маски і зіграєте сценки.

НЕВИГАДАНА ІСТОРІЯ ПРО ПОЯВУ МОВИ

Колись первісні люди
не знали ані слова,
не вміли пояснити:
це — мамонт, то — корова.
Вони порозумілись
старались між собою —
показували пальцем,
кивали головою.
Якщо чужинці раптом
з'являлися з-за лісу,
нахмурювали брови,
хапалися за списа.
Стрічали друзів з миром,
усміхнено, охоче,
і дивувались щиро,
до неба звівши очі.
А потім, щоб онукам
про все це розказати,
то вигадали мову
і стали розмовляти.

Леся Вознюк

- Перейдіть за QR-кодом і подивіться презентацію «Як спілкуються тварини».
- Покажіть пантомімою: «Живіт болить», «Погано чути», «Неприємне на дотик», «Ой, гаряче!», «Приємний аромат».
- Станьте в коло і по черзі привітайтеся одне з одним різними словами (намагайтеся не повторюватись). Обговоріть, які вітання звучали державною мовою, а які — іноземною.

УМІННЯ СЛУХАТИ

Спілкування — це обмін повідомленнями. Під час усного спілкування важливо уміти не тільки говорити, але і слухати. Якщо людина тільки вдає, що слухає, а сама відволікається і думає про своє, вона може не почути чогось дуже важливого.

Розгляньте малюнки про уважного і неуважного слухача. Обговоріть:

- Що свідчить про те, що людина уважно слухає (опишіть її вираз обличчя, положення тіла, міміку, жести...)?
- Як можна зрозуміти, що вас не слухають?
- Яка відмінність між «слухати» і «чути»?
- Про кого кажуть: «В одне вухо влітає, а в друге — вилітає»?
- Що може статися, якщо ви не вмієте слухати?

Уміння слухати — найважливіше
у спілкуванні.

АКТИВНЕ СЛУХАННЯ

Щоб бути уважним слухачем, потрібно слухати не лише вухами, а й усім тілом. Розгляньте малюнок і розкажіть, що робить кожна частина тіла під час активного слухання.

- Чому важливо використовувати все тіло для активного слухання?
- Об'єднайтесь у пари. Сядьте зручно, розслабтеся, заплющте очі і прислухайтесь до звуків довкола. За хвилину запишіть те, що ви почули. Порівняйте свої записи.

СПОСОБИ ПОДАННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ

Люди здавна передавали інформацію за допомогою різних повідомлень. Наприклад, раніше книжку можна було лише прочитати, тепер — подивитися знятий за нею мультфільм, прослухати аудіокнигу, почитати комікси. Розгляньте малюнок і назвіть способи подання повідомлень.

Графічний

Текстовий

Звуковий

Умовні жести та
сигнали

Комбінований

Послухайте оповідання Валентини Осєєвої «Хороше» і дайте відповіді на запитання:

- Скільки героїв в оповіданні?
- Скільки читців озвучували оповідання?
- Як одна людина озвучує кількох героїв?
- Об'єднайтесь у групи. Оберіть будь-яку казку, розподіліть ролі і запишіть її на диктофон.

НЕВИХОВАНИЙ ВЕДМІДЬ

В лісі жив Ведмідь-гультай,
Знав єдине слово: «Дай!»
— Дайте меду і малини!
— Дайте рибки і калини!
Дорікали звірі вслід:
— Ну й неввічливий ведмідь!
Чи тобі завчити важко
Чарівні слова «будь ласка»?

Ігор Січовик

- Розкажіть, які чарівні слова ви знаєте і коли їх треба вживати.
- Поясніть, що означають прислів'я:
Як ти до людей, так і люди до тебе.
Щире вітання дорожче за частування.
Від теплого слова і лід розтає.
Слово не горобець, випустиш — не впіймаєш.
Ніщо не коштує так дешево і не цінується так дорого, як ввічливість.

Ввічливість сприяє спілкуванню
і добрим стосункам.

ЯК ВИСЛОВИТИ ПРОХАННЯ

1. Приязно подивись на співрозмовника.
2. Чемно привітайся.
3. Поясни, чого ти хочеш.
4. Ввічливо попроси допомогти.
5. Якщо тобі допомогли, щиро подякуй.
6. Якщо відмовили, перепроси («Вибачте, що потурбував/потурбувала»).

Об'єднайтесь у пари. Підберіть матеріали і виготовте маски Ведмедя і Пасічника за власним задумом.

- Розподіліть ролі та зіграйте сценку, як Ведмідь просить у Пасічника скуштувати мед.
- Поміняйтеся ролями і ще раз зіграйте цю сценку.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. До яких людей треба звертатися на Ви?
2. Якими словами вітаються з друзями, а якими — з дорослими?
3. Що ви скажете, якщо ненароком когось штовхнули?
4. З'єднайте частини речень.

Якщо вам відмовили
на прохання,

щиро подякуйте.

Якщо вам допомогли,

перепросіть за те, що
потурбували.

5. Розшифруйте ввічливі слова. Проаналізуйте, якої літери української абетки не вистачає у цьому шифрі.

А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	І	Ї	Й	К	Л	М
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ь	Ю	Я
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32

3	10	2	1	27	2	23	5	30		15	1	21	14	1
---	----	---	---	----	---	----	---	----	--	----	---	----	----	---

5	32	14	23	31	19	6	20	6	19	20	18	28	23	31
---	----	----	----	----	----	---	----	---	----	----	----	----	----	----

6. Запишіть на квітках ввічливі слова і створіть із них «віночок ввічливості». Розмістіть його на видноті.
7. Оцініть свої досягнення.

Я добре розумію міміку і жести. ☆☆☆

Я вмію слухати всім тілом. ☆☆☆

Я вмію ввічливо висловити прохання. ☆☆☆

Як залагодити конфлікт

- КОНФЛІКТ • ПОСТУПКА
- КОЛО ВИБОРУ • МИРИЛКА

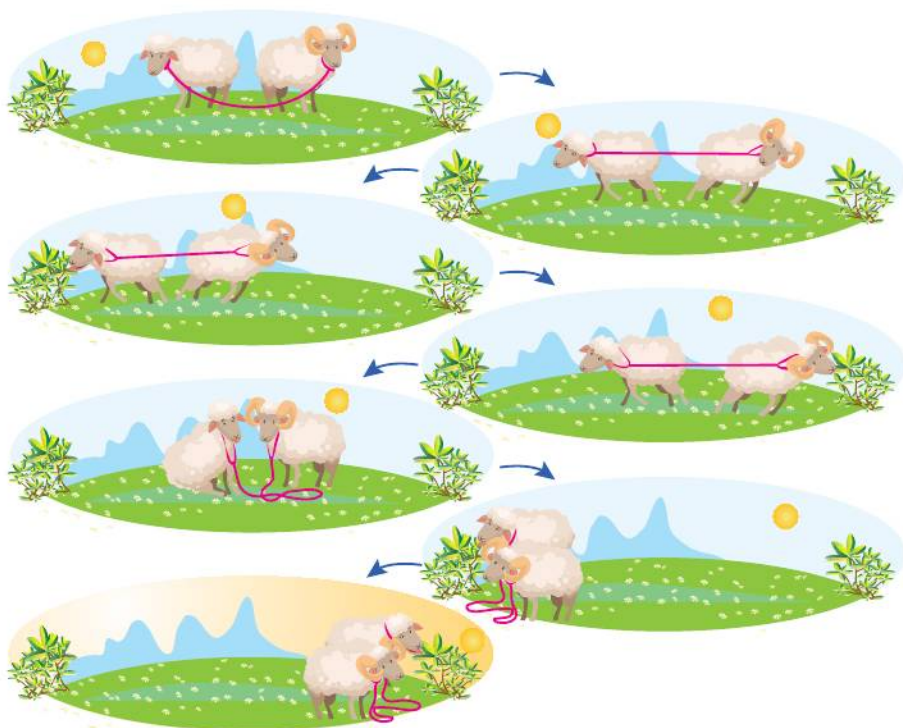

Цього тижня ви:

- поміркуєте про причини виникнення конфліктів;
- дізнаєтеся, чому не можна вигадувати образливі прізвиська;
- потренуєтеся мирно залагоджувати конфлікти;
- виготовите коло вибору.

ЩО ТАКЕ КОНФЛІКТ

Коли люди спілкуються між собою, разом навчаються чи граються, у них можуть виникнути суперечності, які називають *конфліктами*.

Розгляньте малюнок. Складіть оповідання, в якому є зачин, основна частина, кінцівка. Обговоріть:

- Який конфлікт виник у баранців?
- Який вихід із ситуації вони знайшли?
- Як ви думаєте, що відчували баранці на початку конфлікту, а що — після його завершення?

Якщо виник конфлікт, слід шукати рішення, яке прийнятне для всіх.

ДВА КОЗЛИКИ

Одного разу два вперті козлики зустрілися на вузькій колоді, перекинутій через струмок. Обом одночасно перейти струмок було неможливо. Треба було одному повернутись назад, дати іншому дорогу.

— Поступися мені дорогою, — сказав один.

— От іще! Диви, який поважний пан, — відповів другий.

— Рачкуй назад, я перший зійшов на місток.

— Ні, брате, я набагато старший за тебе роками, і я нізащо не поступлюся тобі дорогою!

І обидва, не довго думаючи, зіткнулися міцними лобами, зчепилися рогами і, впираючись тоненькими ніжками в колоду, почали битися. Але колода була мокра: обидва впертюхи послизнулися й шубовснули у воду.

Костянтин Ушинський

Об'єднайтесь у пари. Зіграйте сценки, як треба вирішувати подібні ситуації (якщо ви зіткнулися з кимось у дверях, вузькому проході).

Щоб мирно залагоджувати конфлікти,
треба вміти поступатися.

ГЕЙ, ТИ!

Ніхто зі звірів не хотів проходити повз будиночок, в якому жив папуга Гейти. Інакше його і не називали, тому що найулюбленіший вираз папуги був «Гей, ти!». Побачить він бегемота і кричить:

— Гей, ти! Бегемоте! Не пролізеш у ворота!

Побачить носорога — і проходу не дає:

— Гей, ти! Носоріг! Не чіпляйся за поріг!

Кому захочеться повз такого задираку проходити? Але доводилося. Адже будиночок папуги стояв на центральній вулиці, саме навпроти центрального універмагу.

Та найбільше був незадоволений цими дражнилками директор універмагу жираф Довгов'язик, бо до нього майже перестали заглядати покупці. Нікому не хотілося, щоб його при всіх дражнили.

І тоді жираф придумав хитрий хід. Він подарував папузі на день народження новеньке дзеркало.

Побачив Гейти своє відображення у дзеркалі й вирішив, що це інший папуга на нього дивиться.

Відтоді він увесь час стирчить біля дзеркала і сам себе дражнить:

— Гей, ти! Папуго! Сиди вдома, волоцюго!

Михайло Пляцковський

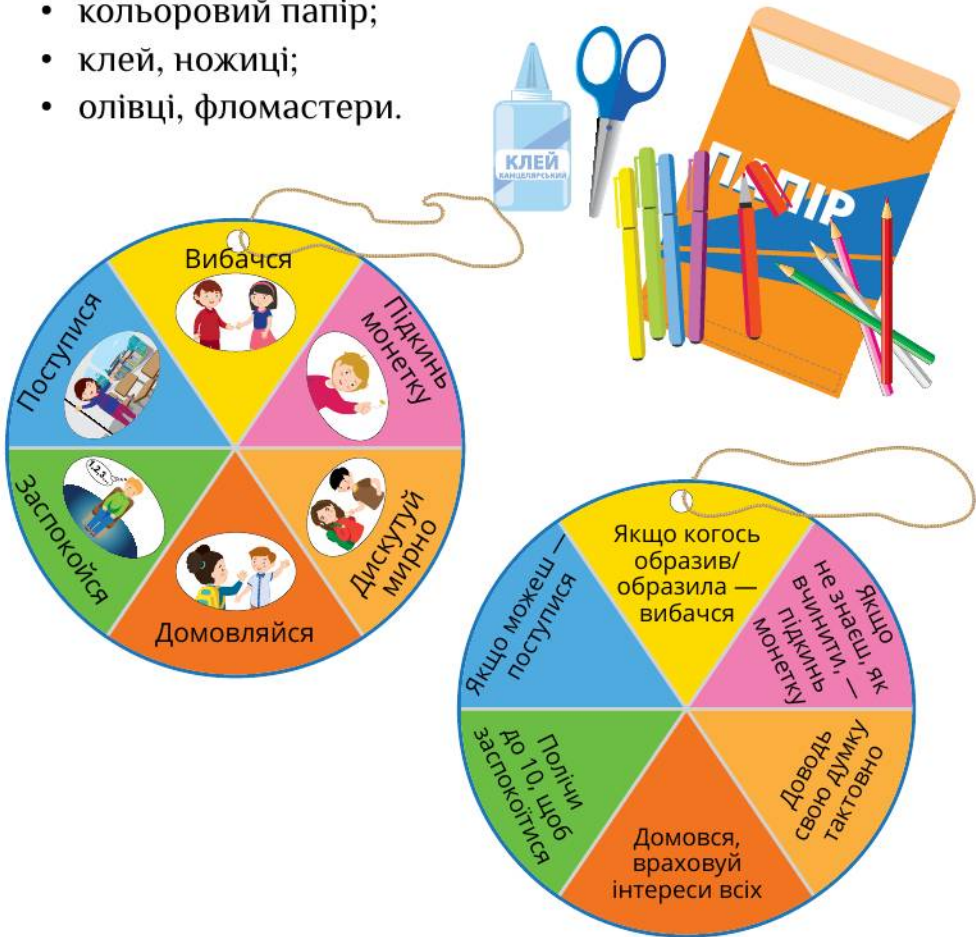
- Як ви думаєте, що відчували звірі, коли папуга обзивав їх?
- Чи багато в нього було друзів? Чому?
- Що можна сказати тому, хто обзиває інших?

ВИГОТОВЛЯЄМО КОЛО ВИБОРУ

Час від часу кожен потрапляє у конфліктну ситуацію. Коло вибору допоможе обрати спосіб мирно розв'язати конфлікт.

Для його виготовлення вам знадобляться:

- кольоровий папір;
- клей, ножиці;
- олівці, фломастери.

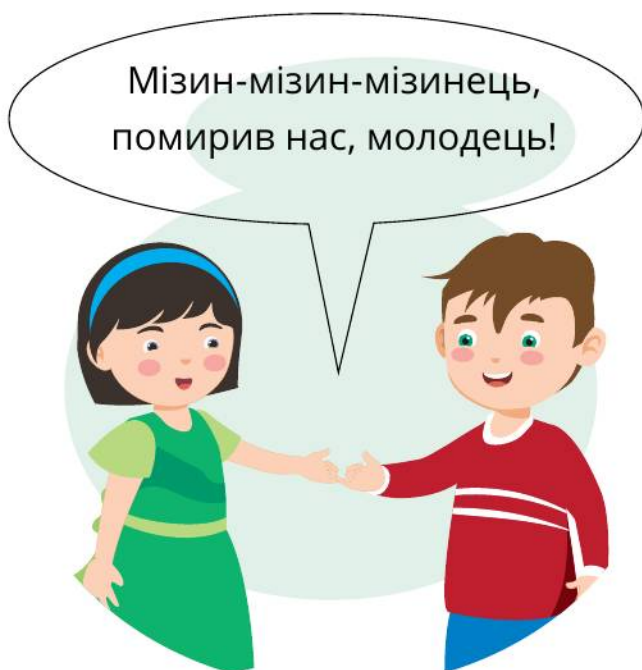
Прочитайте ситуації і за допомогою кола вибору оберіть найкращі способи розв'язання конфліктів.

- *Ситуація 1.* Ти зайшов/зайшла до класу, а за твоєю партою сидить новий учень.
- *Ситуація 2.* Ти позичив/позичила однокласниці свою річ, а вона повернула її зламаною.

ЯК ПОМИРИТИСЯ З ДРУГОМ

Іноді навіть найкращі друзі сваряться. Уявіть, що ви посварилися з другом через те, що забули принести іграшку, як обіцяли. Прочитайте кроки до примирення і зіграйте сценку.

- Підійдіть до друга чи подруги.
- Щиро усміхніться і простягніть руку.
- Якщо неправі — вибачтеся.
- Запропонуйте помиритися.
- Промовте мирілку.

- Як друзі можуть почуватися після сварки?
- Чому іноді друзі сваряться?
- Як можна уникнути суперечки?
- Наведіть свій смартфон на QR-код і прочитайте мирілки.

ПРАВИЛА СПІЛКУВАННЯ В ІНТЕРНЕТІ

Спілкуючись в інтернеті, слід пам'ятати, що тут, як і в реальному житті, існують свої правила поведінки, їх іще називають «нетикет». Це слово складається з двох слів: англійського *net* — мережа і французького *etiquette* — етикет. Нетикет створено для того, щоб уникати конфліктів у мережі інтернет.

Розгляньте схему і назвіть правила нетикету.
Обговоріть:

- що означає кожне правило;
- до яких наслідків може призвести їх порушення;
- які ще правила можна додати.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Двоє учнів зіткнулися у дверях. Оберіть найкращий спосіб залагодження конфлікту.

Поступитися

Проштовхуватися

Сперечатися

2. Дідусь приніс 12 яблук шістьом своїм онукам. Як можна поділити яблука, щоб усім було порівну?

3. Ліля запросила Максима на день народження на 14:00 і попросила прийти вчасно. Максиму потрібно їхати 30 хвилин. Розгляньте розклад руху автобуса та оберіть час відправлення, який найбільше підходить хлопчику.

Маршрут №12

7:30

9:15

11:00

13:15

14:00

16:30

4. Діти хочуть покататися на роликах. За допомогою таблиці оберіть місце, яке розташоване приблизно на однаковій відстані від кожного.

	Парк	Стадіон	Спортивний майданчик
Іван	300 м	500 м	50 м
Руслан	80 м	450 м	700 м
Кіра	400 м	550 м	500 м

5. Оцініть свої досягнення.

Я знаю, коли варто поступитися. ☆☆☆

Я вмію мирно залагоджувати конфлікти. ☆☆☆

Я намагаюся враховувати інтереси кожного. ☆☆☆

Ми — українці

- ДЕРЖАВНІ СИМВОЛИ • МОНАРХІЯ
- ДЕМОКРАТИЧНА ДЕРЖАВА
- НОСІЇ ІНФОРМАЦІЇ

ЦЬОГО ТИЖНЯ ВИ:

- ознайомитеся з деякими періодами української історії;
- дослідите сім чудес України;
- потренуєтеся зберігати інформацію на електронних носіях;
- виготовите карту України.

УКРАЇНА — ЄВРОПЕЙСЬКА ДЕРЖАВА

Україна — найбільша держава з-поміж тих, територія яких повністю лежить у межах Європейського континенту. Її омивають два моря: Чорне та Азовське. Серед форм земної поверхні переважають рівнини, але є і гори. З півночі на південь Україну перетинає одна з найбільших річок Європи — Дніпро.

- Полічіть, скільки держав межує з Україною.
- Назвіть країни-сусіди України.
- Які моря омивають територію України?
- Об'єднайтесь у групи: «річки», «озера», «гори». За допомогою інтернету дослідіть, які саме річки (озера, гори) є в Україні. Підготуйте про них короткі повідомлення.

ІСТОРІЯ НА СТРІЧЦІ ЧАСУ

Україна — молода держава. Та історія українського народу налічує багато століть. Розгляньте інфографіку і назвіть деякі періоди історії України.

- До якого століття існувала Київська Русь?
- У якому столітті настала козацька доба?
- У якому столітті Україна входила до складу СРСР?
- Подивіться відео про деякі історичні періоди України.
- За допомогою QR-коду ознайомтеся з Музеєм становлення української нації. За нагоди організуйте екскурсію до цього музею.

УКРАЇНА — ДЕМОКРАТИЧНА ДЕРЖАВА

У деяких країнах верховна влада передається у спадок від батьків до дітей. Такий державний устрій називають монархією. Наприклад, в Японії нинішній імператор Нарухіто є нащадком першого японського імператора Дзімму.

На сьогодні у світі більшість країн є демократичними. У них керівників держави обирає народ. В Україні громадяни обирають президента, парламент (Верховну Раду), а також місцеві органи влади. Усі вони діють у межах Конституції України. Розгляньте малюнки і назвіть президентів України, яких обирали з 1991 року.

- Хто із президентів України перебував на посаді найдовше, а хто — найменше?
- Хто нині є президентом України?
- Напишіть есе (4—7 речень) на тему «Що мені хотілося б зробити, якби мене обрали президентом». По черзі розкажіть про це у класі.

СІМ ЧУДЕС УКРАЇНИ

Сім чудес України — це сім пам'яток культури, які було визначено за допомогою інтернет-голосування, а також опитування 100 експертів із різних галузей.

- Подивіться відео про сім чудес України та сім природних чудес України.
- За допомогою карти визначте, в яких регіонах вони розташовані.

ІСТОРІЯ НОСІЇВ ІНФОРМАЦІЇ

Люди здавна намагалися зберігати інформацію на різних носіях. Вони розмальовували посуд, малювали на скелях і каменях, робили зарубки на палицях чи стовпах. Згодом почали використовувати папірус, пергамент, папір.

У 20—21 століттях з'явилися платівки, аудіо- та відеокасети, оптичні диски, флешнакопичувачі, хмарні онлайн-сховища тощо.

- Які носії інформації зображено на малюнках?
- Які з них давні, а які — сучасні?
- У яких країнах винайшли папірус, папір?
- Створіть дві папки: «Сім чудес України» і «Сім природних чудес України». Знайдіть в інтернеті фото цих об'єктів і збережіть їх на комп'ютері.

ВИГОТОВЛЯЄМО КАРТУ УКРАЇНИ

Карта України складається з регіонів, як із пазлів. Об'єднайтесь у групи і виготовте карту України з культурними пам'ятками.

1. Завантажте шаблони за QR-кодом і роздрукуйте їх.
2. Склейте контурну карту України.
3. Виріжте пазли з культурними пам'ятками.
4. Зберіть пазли відповідно до контурної карти.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Назвіть державні символи України.
2. Як називається Основний Закон нашої держави?
3. Розташуйте історичні періоди у порядку від найдавнішого до найсучаснішого.

Україна
у складі СРСР

Київська
Русь

Трипільська
культура

Україна —
незалежна держава

Козацька
доба

4. Знайдіть у календарі державні свята: День Незалежності України (24.08), День Конституції України (28.06), День захисника України (14.10), День соборності України (22.01). Дослідіть походження цих свят.

2020					
Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29	пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30
Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	пн вт ср чт пт сб нд 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

5. Оцініть свої досягнення.

Я знаю державні символи України. ☆☆☆

Я можу назвати деякі періоди української історії.
☆☆☆

Я можу назвати всіх президентів України. ☆☆☆

У рідному краї

- ОБЛАСТЬ • РАЙОН • ГРОМАДА
- ЦІННОСТІ • ПУТІВНИК

ЦЬОГО ТИЖНЯ ВИ:

- поділіться своїми враженнями про рідну місцевість;
- дізнаєтеся, що таке громада;
- створите путівник і поштові листівки, присвячені рідному краю.

НАШ КРАЙ НА КАРТІ УКРАЇНИ

Україна складається з областей, Автономної Республіки Крим і двох міст зі спеціальним статусом: Києва — столиці та Севастополя. Найбільша за кількістю населення Донецька область, а за територією — Одеська. Області складаються з районів і об'єднаних територіальних громад (ОТГ).

- Зі скількох областей складається Україна?
- Знайдіть на карті регіон, у якому ви живете. З якими областями він межує?
- У якому районі (ОТГ) ви живете?
- Які міста, селища і села України ви знаєте?
- ✦ Якщо захочете відвідати Київ автобусом, у яких областях побуваєте під час мандрівки?

ДЕ МИ ЖИВЕМО

Більшість людей проживає у трьох типах поселень: містах, передмістях і селах.

У містах багато людей, офісів та підприємств. Багатоповерхові будинки розташовані близько один до одного. Дороги перевантажені транспортом, через це забруднюється повітря.

Довкола великих міст є передмістя. Тут значно тихіше і менше людей. Зазвичай у передмісті люди живуть у приватних будинках, а працюють або навчаються у місті.

У селах менше транспорту і свіже повітря. Біля приватних будинків — великі присадибні ділянки.

- Які будівлі є в місті? У передмісті? У селі?
- Де працюють жителі міст, передмість та сіл, а де вони відпочивають?
- До якого типу поселень належить ваш населений пункт? Які будівлі є у ньому?
- ★ Об'єднайтесь у три групи. Складіть розповідь про один день життя людей у місті, передмісті та селі.

ГРОМАДА: КОЛИСЬ І ТЕПЕР

Ще в далекому минулому, за часів Київської Русі, українці обирали місцеву владу та вирішували багато питань на загальних народних зборах, які називалися віче.

Нині громади кількох сіл, селища або міста також можуть самостійно вирішувати місцеві питання в межах Конституції України і законів України.

Органи місцевої влади надають жителям громади різноманітні послуги. Податки, які сплачують місцеві підприємства та жителі, йдуть на оплату цих послуг. Розгляньте малюнки і назвіть ці послуги.

Прибирання снігу

Медична допомога

Патрульна поліція

Ремонт доріг

Рятувальні служби

Освітлення

- Дізнайтеся про історію заснування свого населеного пункту, відомі місця та людей рідного краю.
- Запитайте у дорослих, яку назву мають і де розташовані органи місцевої влади.
- Обговоріть, яким ви бачите майбутнє своєї громади, що ви хотіли б змінити та як цього досягти разом.

ЦІННОСТІ, ЯКІ ОБ'ЄДНУЮТЬ

Ми називаємо цінним те, що є для нас важливим, корисним, потрібним. Слова «цінність», «цінувати» вживають не лише щодо речей. Доброта, взаємодопомога, повага, відповідальність — людські чесноти, які цінують у всіх народів світу.

Розгляньте малюнок і розкажіть про:

- один випадок, коли ви відчули доброту і турботу від своїх сусідів, інших членів місцевої громади;
 - один випадок, коли ви самі проявили доброту і турботу, повагу до когось із вашого міста чи села.
- Які ще цінності ви можете назвати? Запишіть їх на дошці.

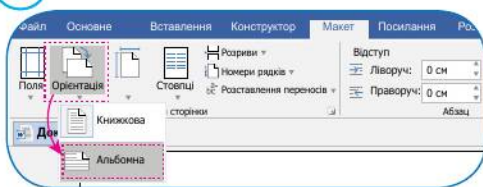
★ Складіть свій список цінностей і порівняйте його зі списками інших учнів. Створіть спільний список.

ПУТІВНИК РІДНИМ КРАЄМ

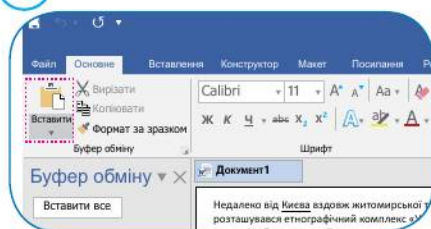
Для ознайомлення мандрівників із вашим краєм виготовте путівник. Це друкована чи електронна книга для туристів про пам'ятки вашого краю. Для цього:

1. Створіть новий документ у програмі Microsoft Word та оберіть його альбомну орієнтацію.
2. Знайдіть в інтернеті інформацію про будь-яку пам'ятку вашого краю. Скопіюйте і вставте у відкритий документ текст і зображення.
3. За допомогою вкладки «Формат» оберіть розташування зображення стосовно тексту.

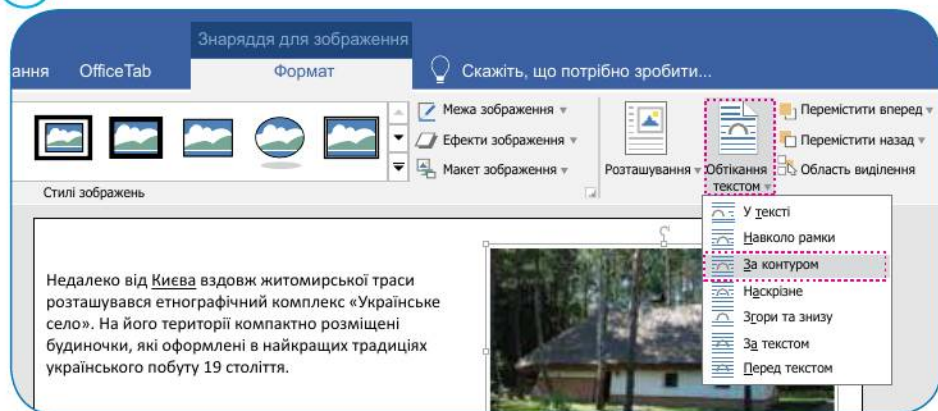
1

2

3

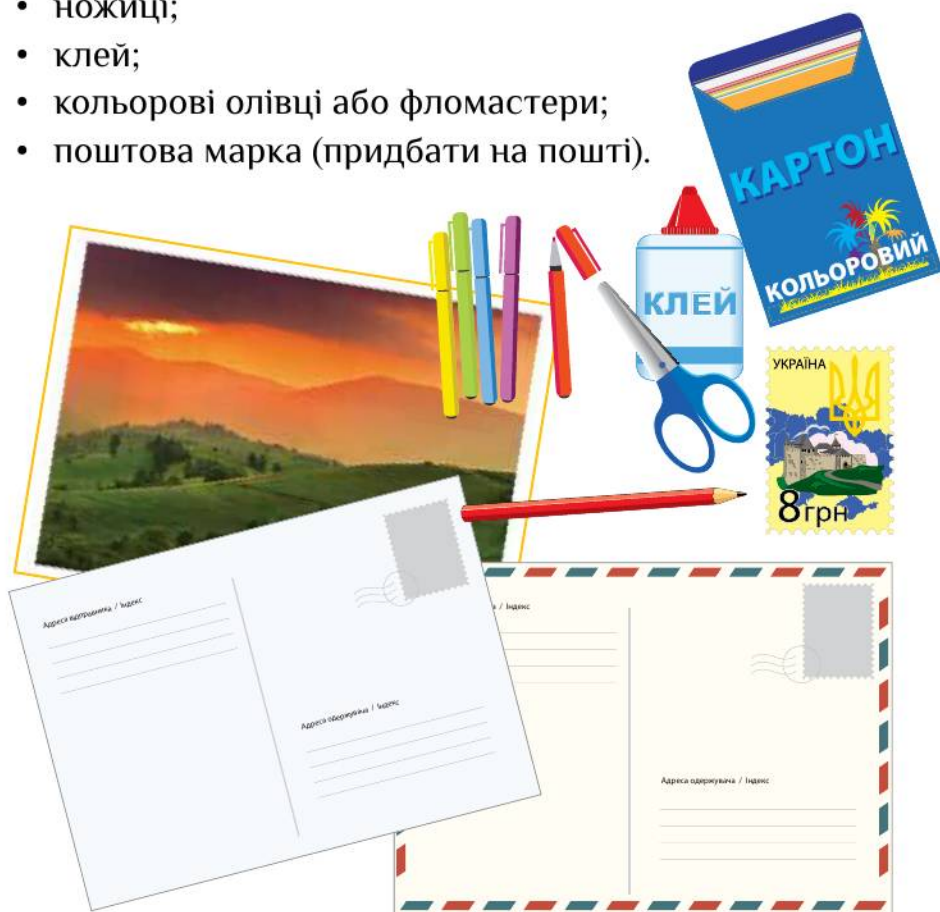
Збережіть і роздрукуйте свої аркуші. Виготовте з них путівник. Презентуйте свої роботи і розкажіть про одне з цікавих місць рідного краю.

НАШ КРАЙ У ЛИСТІВКАХ

Нині більшість повідомлень передають за допомогою мережі інтернет. Та інколи приємно отримати й поштову листівку. Зокрема, таку, що містить фотографію з чудовим краєвидом.

Вам знадобляться:

- фото краєвидів чи цікавих місць вашого краю;
- білий папір або картон;
- ножиці;
- клей;
- кольорові олівці або фломастери;
- поштова марка (придбати на пошті).

Підпишіть листівку, наклейте марку і напишіть поштову адресу одержувача. Опустіть листівку в найближчу поштову скриньку.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Оберіть послуги, які надає місцева влада.

2. Учні обговорили, де, на їхню думку, краще жити: у місті, передмісті чи селі. Розгляньте інфографіку і полічіть:

- Де хоче проживати найбільше учнів?
- Де хоче проживати найменше учнів?
- Скільки всього учнів проголосувало?

3. Проведіть опитування і створіть таку інфографіку для свого класу.

4. Василівка — село Іллінецького району Вінницької області. Якщо місцева влада Василівки видає розпорядження, хто має його виконувати?

- Усі мешканці села Василівки.
- Усі жителі Іллінецького району.
- Усі жителі Вінницької області.
- Усі громадяни України.

5. Оцініть свої досягнення.

Я вмію знаходити свій край на карті України. ☆☆☆

Я можу записати свою адресу. ☆☆☆

Я можу обробляти текст і зображення у текстовому редакторі. ☆☆☆

Культура споживання

- ПОТРЕБИ • БЮДЖЕТ • ДОХОДИ
- ВИТРАТИ • ГРОШІ • ВАЛЮТА
- КОРИСТЬ • ВАРТІСТЬ

Цього тижня ви:

- проаналізуєте користь і вартість продуктів;
- дізнаєтеся, що таке родинний бюджет;
- складете перелік необхідних для життя речей;
- власноруч виготовите торбинку для товарів;
- навчитеся користуватись калькулятором валют.

ВИЗНАЧАЄМО ПОТРЕБИ

У кожного з нас є потреби. *Потреба* — це те, що необхідно нам для життя і діяльності.

Діти склали перелік того, що вони вважають необхідним для себе. Розгляньте їхні списки. Поміркуйте, чи є тут речі, від яких можна відмовитися.

Піца
Банани
Цукерки
Одяг
Прикраси
Смартфон
Скейт

Хот-дог
Картопля
Печиво
Книжки
Лего
Домашня тваринка
Ролики

- Об'єднайтесь у пари. Складіть перелік необхідних вам речей.
- Порівняйте ваші списки. З'ясуйте, чим вони подібні, а чим — відмінні.
- Чому, на вашу думку, вони не однакові?

ПОРІВНЮЄМО КОРИСТЬ І ВАРТІСТЬ

Усі товари і послуги мають певну ціну (вартість). Це гроші, які платять за товар чи послугу.

Вартість товарів і послуг не завжди дорівнює їхній користі. Є серед них дорогі, без яких можна легко обійтися. Є навіть такі, що можуть зашкодити здоров'ю. А є товари і послуги корисні й не надто дорогі.

- Розгляньте малюнки. Назвіть, що із зображеного є товарами, а що — послугами. Чим вони відрізняються?
- Які товари і послуги можна назвати корисними?
- Складіть перелік продуктів харчування, спожитих за один день. Проаналізуйте їхню користь і вартість.
- Порівняйте упакування двох харчових продуктів, наприклад соку і солодкого газованого напою. У зошиті намалюйте і заповніть таблицю.

	Назва продукту	Склад продукту	Термін зберігання	Користь	Вартість
Товар 1					
Товар 2					

СПОЖИВАННЯ ТА ІНТЕРНЕТ

Інтернет став невід'ємною частиною нашого життя. З його появою ми почали споживати багато інформаційних продуктів: ігри, програми, музику, послуги. Однак в інтернеті може бути й неправдива інформація, недобросовісна реклама і навіть шахраї.

Навчитися правильно користуватися інтернетом, уникати пасток і дізнатися про деякі свої права допоможе гра, яку розробила Рада Європи спеціально для дітей.

Перейдіть за QR-кодом і подивіться інструкцію, як запустити гру на персональному комп'ютері.

Перейдіть за посиланням <https://tinyurl.com/y74gl4tc> і пограйте у гру. Обговоріть:

- Про які права дитини ви дізналися?
- Які небезпеки є в мережі інтернет?
- Як їх уникнути?

РОДИННИЙ БЮДЖЕТ

Родинний бюджет — це доходи і витрати сім'ї за певний період часу (день, тиждень, місяць, рік).

Усе, що заробила родина за місяць, — це дохід. Наприклад, зарплата батьків, пенсія дідуся і бабусі.

Витрати — це гроші, які родина витрачає на оплату товарів і послуг за той самий час. Розгляньте малюнки і назвіть щомісячні витрати кожної родини.

Продукти харчування

Комунальні послуги

Транспорт

Побутова хімія

Одяг

Ліки

Іграшки

Розваги

Відпочинок

- Чому батьки не завжди купують те, що ви хочете?
- Чи маєте ви кишенькові гроші?
- Як ви їх витрачаєте?
- Як ви можете економити кошти сімейного бюджету?
- Подивіться мультфільм і скажіть, де родина може зберігати заощаджені гроші.

ВИГОТОВЛЯЄМО ТОРБИНКУ

Іноді для здійснення великих покупок родини мають заощаджувати — щомісяця відкладати певну суму. Кожен член сім'ї може допомогти у цьому, розумно плануючи витрати.

Ви заощадите сімейний бюджет, якщо навчитеся робити потрібні речі з непотрібних. Наприклад, зі старої футболки виготовите стильну торбинку.

Для цього вам знадобляться:

- футболка;
- ножиці.

ГРОШІ У РІЗНИХ КРАЇНАХ

Гроші кожної країни — це національна валюта. Валюта України — гривня. Одна гривня — це сто копійок.

Валютний курс — це вартість національної валюти однієї країни у грошових одиницях іншої країни. Завдяки валютному курсу можна поміняти гроші, наприклад для виїзду за кордон.

Розгляньте малюнки і скажіть, як називаються грошові одиниці у деяких країнах або державних союзах.

₴ Гривня, копійки
Україна

\$ Долар, центи
США

€ Євро, євроценти
Європейський Союз

£ Фунт стерлінгів, пенні
Велика Британія

- За допомогою QR-коду відкрийте програму «Калькулятор курсів валют».
- Визначте, скільки валюти (долар, євро, фунт стерлінгів) можна придбати за одну тисячу гривень.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Оберіть із переліку корисні продукти харчування.

Морква

Кола

Яблуко

М'ясо

Чипси

2. Скільки зошитів можна купити за 28 грн, якщо один зошит коштує 7 грн?

3. Дві однакові книжки коштують 80 грн. Скільки коштуватиме шість таких книжок?

4. Назвіть купюри і монети, які має взяти Дмитрик, щоб у сумі було 34 гривні.

5. Придумайте валюту вашого класу, до прикладу, бджілка, ромашка тощо.

- Виготовте купюри і шляхом голосування оберіть найкращий варіант.
- Створіть купюри різного номіналу в цьому дизайні.

6. Оцініть свої досягнення.

Я можу розплатитися за покупку. ☆☆☆

Я можу розпізнати корисні продукти. ☆☆☆

Я вмію користуватися калькулятором валют.

☆☆☆

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ЗА РОЗДІЛОМ «СВІТ ЛЮДЕЙ»

1. Назвіть прізвище та ім'я нинішнього президента України.
2. Виберіть рядок, де зазначено лише ті країни, які межують з Україною:
 - а) Польща, Молдова, Туреччина, Болгарія;
 - б) Угорщина, Словаччина, Польща, Румунія;
 - в) Словенія, Нідерланди, Франція, Китай.
3. З'єднайте частини речень.

Монархія — це державний устрій,

Демократія — це державний устрій,

коли керівників держави обирає народ.

коли влада в державі передається у спадок.

4. З'єднайте пари:

1) День Незалежності України	а) 14 жовтня
2) День Конституції України	б) 24 серпня
3) День захисника України	в) 28 червня
5. Який історичний період був раніше?
 - Трипілля чи Київська Русь?
 - Україна у складі СРСР чи Козацька доба?
 - Київська Русь чи Україна як незалежна держава?

6. Визначте послуги, які надає місцева влада:

- 1) ремонт доріг;
- 2) облаштування зупинок громадського транспорту;
- 3) доставка товарів із магазинів;
- 4) ремонт квартир;
- 5) вигул собак.

7. Розгляньте шкільний розклад Ярослава.

ШКІЛЬНИЙ РОЗКЛАД					
ЧАС	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
8:30 – 9:10	Я досліджую світ	Я досліджую світ	Я досліджую світ	Я досліджую світ	Я досліджую світ
9:25 – 10:05	Математика	Інформатика	Я досліджую світ	Я досліджую світ	Математика
10:20 – 11:00	Українська мова	Іноземна мова	Математика	Іноземна мова	Українська мова
11:25 – 12:05	Фізична культура	Українська мова	Українська мова	Українська мова	Іноземна мова
12:20 – 13:00		Мистецтво	Фізична культура	Мистецтво	Фізична культура

Полічіть:

- У який день тижня в Ярослава найменше уроків?
- Скільки часу триває навчання Ярослава у понеділок? В інші робочі дні тижня?
- Яка тривалість одного уроку в його школі?
- Між якими уроками є велика перерва?
- Скільки хвилин вона триває?

8. Порівняйте шкільний розклад Ярослава зі своїм розкладом. Визначте, чим вони подібні, а чим — відмінні.

9. У сім'ї Василяни і Миколи Кравців троє дітей: Оксана (9 років), Мирослава (10 років) і Мартин (2 роки).

- На скільки років Мартин молодший за Оксану?
- Яке прізвище, ім'я та по батькові найстаршої дитини?
- Як ці діти називають батьків Василяни та Миколи?

10. У 3-А класі 30 учнів. Скільки груп утвориться, якщо діти об'єднуються:

- по 5 осіб;
- по 6 осіб;
- по 10 осіб?

11. Запропонуйте оригінальний спосіб об'єднання в групи.

12. Оцініть себе.

Ці завдання були для вас:

- дуже легкими;
- легкими;
- складними;
- дуже складними;
- не знаю.

Оберіть емотикон, який відображає ваші емоції.

Людина та її здоров'я

У цьому розділі ми дослідимо:

Як ми розвиваємося.

Які ознаки поганого самопочуття.

Що посилює, а що послаблює імунітет.

Як стати сильнішими.

Як правильно харчуватися.

Чому потрібно вчитися.

Як підвищити працездатність.

Ріст і розвиток

- ТРИВАЛІСТЬ ЖИТТЯ
- РІСТ • РОЗВИТОК
- КОРИСНІ ЗВИЧКИ
- ШКІДЛИВІ ЗВИЧКИ

Цього тижня ви:

- дізнаєтеся про тривалість життя деяких тварин і людини;
- проаналізуєте, які зміни відбулися з вами;
- розпочнете вести спостереження за своїм ростом і розвитком;
- проаналізуєте свої звички.

СКІЛЬКИ ЖИВУТЬ ТВАРИНИ

У тваринному світі є особини, які живуть лише одну добу. А от гренландська акула може жити близько 400 років.

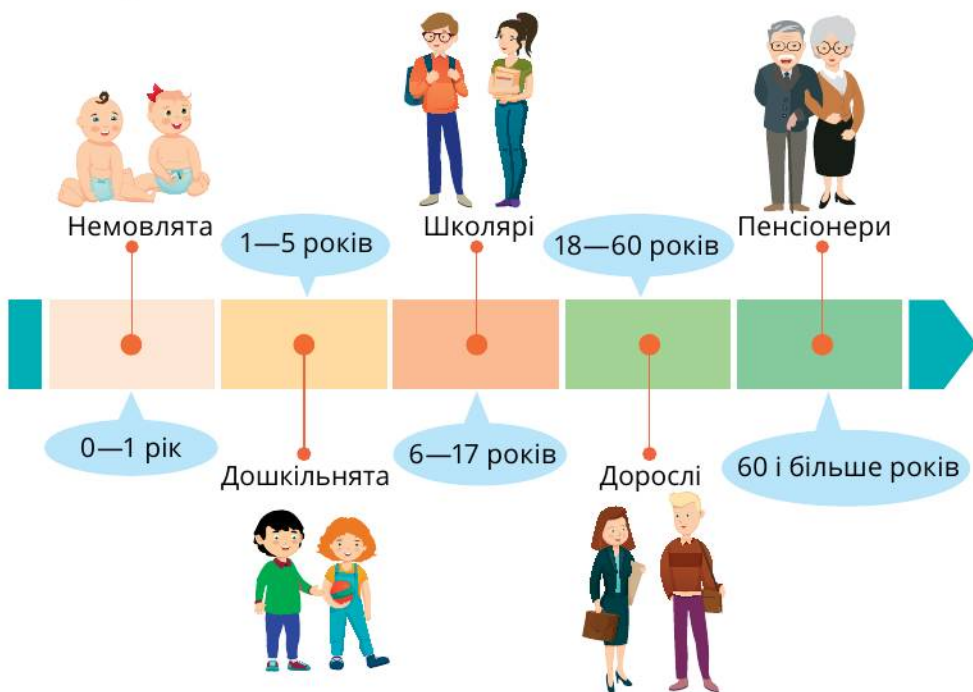

Розгляньте діаграму.

- Назвіть тварину із найдовшою і найкоротшою тривалістю життя.
- Які тварини живуть більше років, ніж черепаха, але менше, ніж акула?
- Назвіть тварин, які живуть менше років, ніж черепаха. Полічіть сумарну тривалість їхнього життя.

ТРИВАЛІСТЬ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Ще 500 років тому вважали старими людей, які доживали до 40 років. У наш час у багатьох країнах люди живуть у доброму здоров'ї 80 і більше років. Це стало можливим завдяки досягненням науки і дотриманню здорового способу життя.

- Розгляньте стрічку часу і назвіть етапи життя людини. Скільки років триває кожен етап?
- Назвіть наймолодшого і найстаршого членів вашої родини. Скільки їм років?
- Запитайте рідних, чи були у вашій родині довгожителі (прожили більш як 90 років). Розкажіть про це у класі.
- Обговоріть, що означають прислів'я: «Бережи одяг, поки новий, а здоров'я — поки молодий», «Змолоду людина росте вгору, а в старості — униз».

РІСТ І РОЗВИТОК ЛЮДИНИ

День за днем ви ростете і розвиваєтеся фізично — стаєте вищими, сильнішими та витривалішими. Взуття, яке купували навесні, восени може бути вже надто тісним, а куртка і штани — надто короткими.

Також ви швидко дорослішаєте. З друзями тепер спілкуєтеся на серйозніші теми, а батьки довіряють вам більше відповідальних справ.

Зміни, які відбуваються з вами, можуть бути видимі та невидимі для оточення.

За літо Сергійко:

- змінив зачіску
- підріс на 4 см
- навчився плавати
- став важчим на 2 кілограми
- завів кота
- вивчив декілька слів іспанською мовою

Розгляньте малюнок і проаналізуйте зміни, які відбулися із Сергійком за літо. Які з них видимі, а які — невидимі для оточення?

Об'єднайтесь у пари. Запишіть зміни, які сталися з кожним із вас. Проаналізуйте:

- Які з них видимі, а які — невидимі?
- Які з них спільні для вас обох, які — відмінні?

КОРИСНІ І ШКІДЛИВІ ЗВИЧКИ

Науковці з'ясували, що здоров'я людини і тривалість життя найбільше залежать від її способу життя. Наш спосіб життя — це наші звички. Є звички корисні та шкідливі.

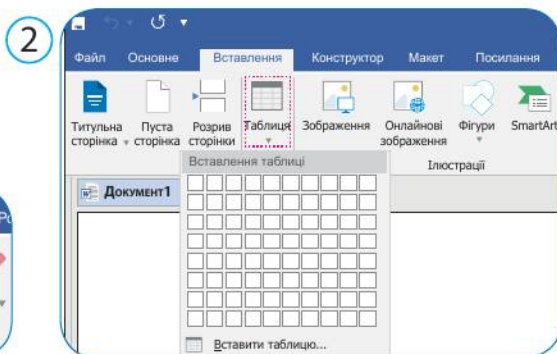
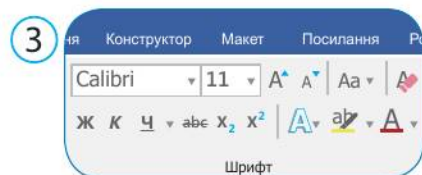
Звичка	Корисна	Шкідлива	Моя
Чистити зуби вранці та ввечері	☺		✓
Їсти брудними руками		☹	
Сутулитися			
Ходити і сидіти рівно			
Гризти нігті, олівці, ручки			
Спізнюватися			
Приходити вчасно			
Класти речі на місце			
Розкидати речі, іграшки			
Їсти солодощі перед обідом			
Вживати овочі та фрукти щодня			
Надавати перевагу «швидкій їжі»			
Годинами грати в комп'ютерні ігри			

- Розгляньте таблицю і полічіть кількість рядків, стовпців.
- Створіть таку таблицю, використовуючи алгоритм, що на с. 89.
- Заповніть таблицю за зразком.

СТВОРЮЄМО ТАБЛИЦЮ ЗВИЧОК

1. Відкрийте текстовий редактор Word.
2. Вставте таблицю на потрібну кількість рядків і стовпців.
3. Заповніть її та відформатуйте текст.
4. Розфарбуйте стовпці: виділіть стовпчик → «Конструктор» → «Заливка» → оберіть колір.
5. Вставте спеціальні символи у відповідні комірки: «Вставлення» → «Символ» → «Інші символи» → ☺/☹/✓
6. Збережіть файл.

МОЯ КНИГА РОЗВИТКУ ТА УСПІХУ

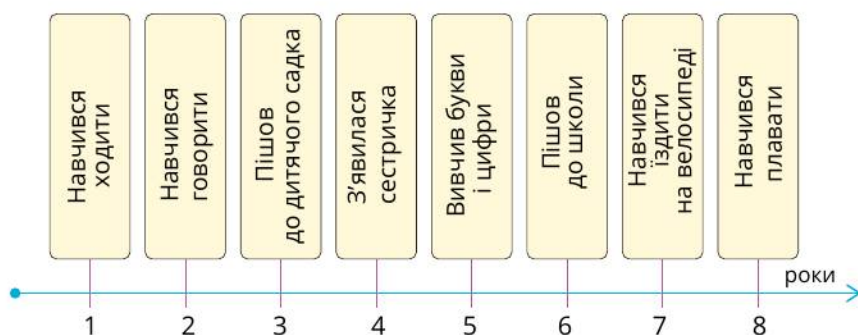
Спостерігати за змінами, що відбуваються з вами, допоможе окремий блокнот. Вам знадобляться також ручка, олівець, сантиметр, ваги і фотоапарат.

1. Щомісяця зважуйтеся і вимірюйте свій зріст.
2. Щоб побачити, як ви змінюєтесь, частіше фотографуйтеся. Буде що згадати, коли виростете.
3. Важливо розвивати усі сторони своєї особистості. Читайте книжки, дивіться хороші фільми, спілкуйтеся з цікавими людьми.
4. Записуйте дані про свій фізичний та особистісний розвиток у блокнот.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Наведіть приклади корисних і шкідливих звичок.
2. Прочитайте наведені нижче висловлювання. З'ясуйте, які з них правдиві, а які — хибні.
 - Тривалість життя морського окуня більша, ніж гренландської акули.
 - Тривалість життя людини менша, ніж шимпанзе.
 - Тривалість життя морського окуня і черепахи більша, ніж людини.
 - Тривалість життя кота і собаки менша, ніж людини.
3. Розгляньте стрічку часу Михайлика. Накресліть свою стрічку часу і позначте на ній кілька подій із вашого життя.

- Об'єднайтесь у пари і порівняйте свої стрічки часу.
 - З'ясуйте, що у вас спільного, а що — відмінного.
4. Оцініть свої досягнення.

Я можу назвати декілька своїх звичок. ☆ ☆ ☆

Я можу проаналізувати, які з них корисні, а які — шкідливі. ☆ ☆ ☆

Я вмію створювати таблиці в текстовому редакторі. ☆ ☆ ☆

Піклуємося про здоров'я

- ЗДОРОВ'Я • ХВОРОБА
- ПЕДІАТР • ОКУЛІСТ • СТОМАТОЛОГ
- ХІРУРГ • ЛОР • ДЕРМАТОЛОГ

Цього тижня ви:

- обговорите, які ознаки свідчать про погане самопочуття;
- дізнаєтеся, куди слід звернутися по допомогу в разі поганого самопочуття;
- з'ясуєте, як зберегти зір та слух;
- виготовите медичну картку.

САМОПОЧУТТЯ І ЗДОРОВ'Я

36,6 °C

міцний сон

чудовий апетит

гарний настрій

бадьорість

натхнення

працездатність

витривалість

енергія

сила

вища за 37 °C

слабкість

біль

нудота

поганий настрій

відсутність апетиту

кашель

нежить

висипка

блідість

Об'єднайтесь у дві групи і за допомогою малюнка назвіть ознаки здоров'я і хвороби.

Об'єднайтесь у пари і пригадайте ситуації, коли ви або хтось із ваших знайомих захворіли. Обговоріть:

- Що це була за хвороба?
- Які були її ознаки?
- Як довго вона тривала?
- Куди зверталися по допомогу?

КУДИ ЗВЕРНУТИСЯ ПО ДОПОМОГУ

Якщо ви захворіли, треба звернутися до сімейного або дитячого лікаря. Він огляне вас, поставить діагноз, призначить лікування або госпіталізує (направить до лікарні).

Дитячого лікаря називають педіатром. Окрім педіатра, є лікарі інших спеціальностей. Розгляньте малюнок, щоб дізнатися, до кого звернутися, якщо ви занедужали.

ПЕДІАТР
(висока температура)

ОКУЛІСТ
(порушення зору)

СТОМАТОЛОГ
(зубний біль)

ХІРУРГ
(травми,
операції)

ЛОР
(біль у вухах,
горлі, носі)

ДЕРМАТОЛОГ
(захворювання шкіри)

До якого лікаря потрібно звернутися, якщо з'явилися проблеми:

- з очима;
- з вухами;
- зі шкірою;
- з носом?

Розподіліть ролі та зіграйте сценки про лікарів і пацієнтів.

ВИГОТОВЛЯЄМО МЕДИЧНУ КАРТКУ

Лікарі записують у медичну картку все про здоров'я пацієнта. Але є речі, які кожен має знати про своє здоров'я. Виготовте свою медичну картку.

Вам знадобляться:

- шаблон зубів;
- ваше фото;
- картон;
- кольорові фломастери, ручка;
- клей і ножиці.

МЕДИЧНА КАРТКА

Фото

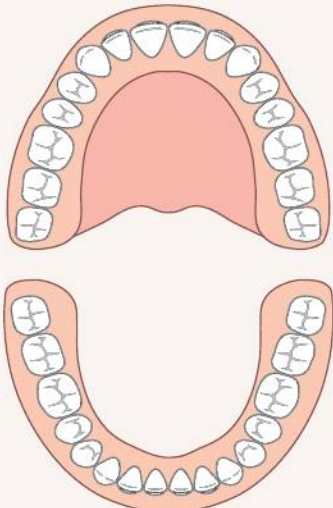
ПІБ _____
Дата народження: _____
Вага: _____
Зріст: _____

Алергії: _____

Перенесені захворювання: _____

Молочний зуб

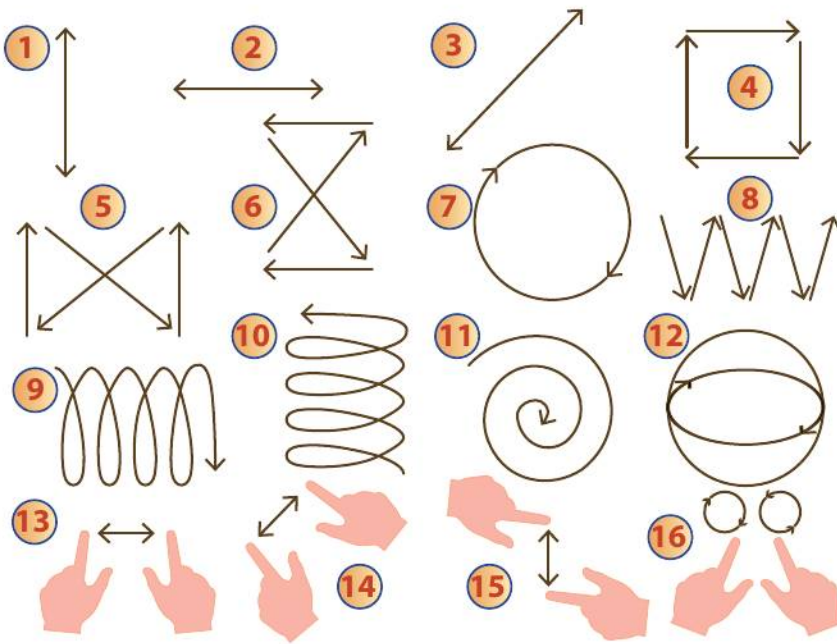
Постійний зуб

ПОРАДИ ОКУЛІСТА

Більшість інформації людина отримує завдяки зору. Очима ми визначаємо відстань до предметів, розпізнаємо їхній колір, розмір, форму.

Щоб зберегти зір, треба стежити за освітленням свого робочого місця, менше часу проводити перед екраном телевізора, комп'ютера. А ще дуже корисно робити вправи, які тренують зір.

- Розгляньте малюнок і потренуйтеся робити вправи для очей. Робіть по 4 вправи через кожні 30 хвилин занять (стрілочками вказано напрямки руху очей).
- Більшість тварин також мають зір, але сприймають світ дещо по-іншому. Подивіться відео і з'ясуйте, чим відрізняється зір деяких тварин і людей.

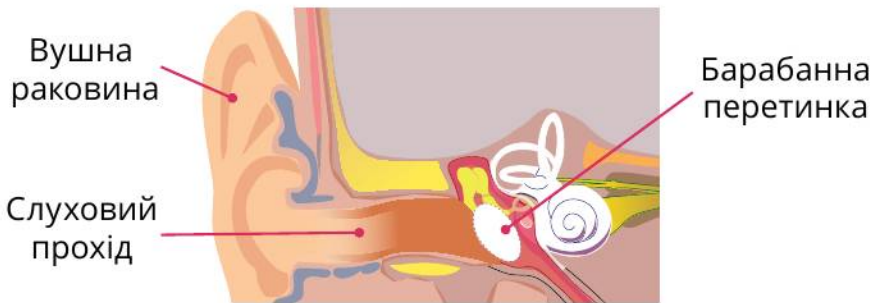

ПОРАДИ ЛОРА

Дехто любить годинами слухати гучну музику або занадто голосно вмикати телевізор. Від цього з часом потовщується барабанна перетинка і поступово знижується гострота слуху.

Барабанну перетинку можна ушкодити твердим предметом. Навіть вушними паличками чистять лише вушні раковини, а не слуховий прохід.

Якщо під час купання вода потрапила всередину вуха, нахиліть голову в бік цього вуха і пострибайте або потрусіть головою, щоб вона витекла.

Об'єднайтесь у групи по троє і проведіть дослід.

- Перший учень сидить на стільці із заплученими очима.
- Другий учень повільно наближає годинник, що цокає, до вуха першого, аж доки той почує звук.
- Третій учень вимірює рулеткою відстань від годинника до вуха.
- Запишіть результат і поміняйтесь місцями.
- Порівняйте свої результати.

Якщо заболіло вухо — одразу скажіть про це дорослим.

ГРАФІЧНИЙ РЕДАКТОР

На наступних уроках ви будете досліджувати своє тіло. Для цього необхідно створити свій портрет за допомогою графічного редактора Paint.net.

1. За допомогою QR-коду завантажте шаблон.
2. Відкрийте зображення у Paint.net і створіть свій портрет. Використайте інструменти «Заповнення», «Пензлик», «Олівець», «Форми», «Лінії», «Гумка».
3. Збільшіть масштаб малюнка, щоб розфарбувати, намалювати чи стерти дрібні деталі.
4. Скасувати дію вам допоможе кнопка «Скасувати» або клавіші Ctrl+Z.
5. Збережіть файл.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Сашко помітив висипку на шкірі. Оберіть, до кого з лікарів він має звернутися: окуліст, педіатр, хірург, дерматолог, ЛОР.
2. Визначте, що ми можемо робити завдяки зору.

Розпізнавати форму і розмір предметів

Відчувати смак

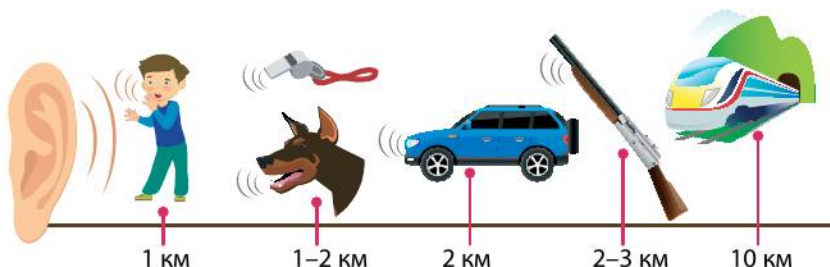
Розпізнавати кольори

Розпізнавати запахи

Чути голоси, звуки

Відчувати холод, спеку

3. Розгляньте малюнок, який ілюструє, що може почути людина з нормальним слухом на різних відстанях.

- На якій відстані чути крик людини?
 - Який звук можна почути за 10 км?
 - Які звуки можна почути з відстані 2 км?
4. Напишіть назви органів чуття. Для кожного з них намалюйте п'ять речей, які можна розпізнати завдяки цьому органу.
 5. Оцініть свої досягнення.

Я можу розпізнати деякі ознаки хвороби. ☆ ☆ ☆

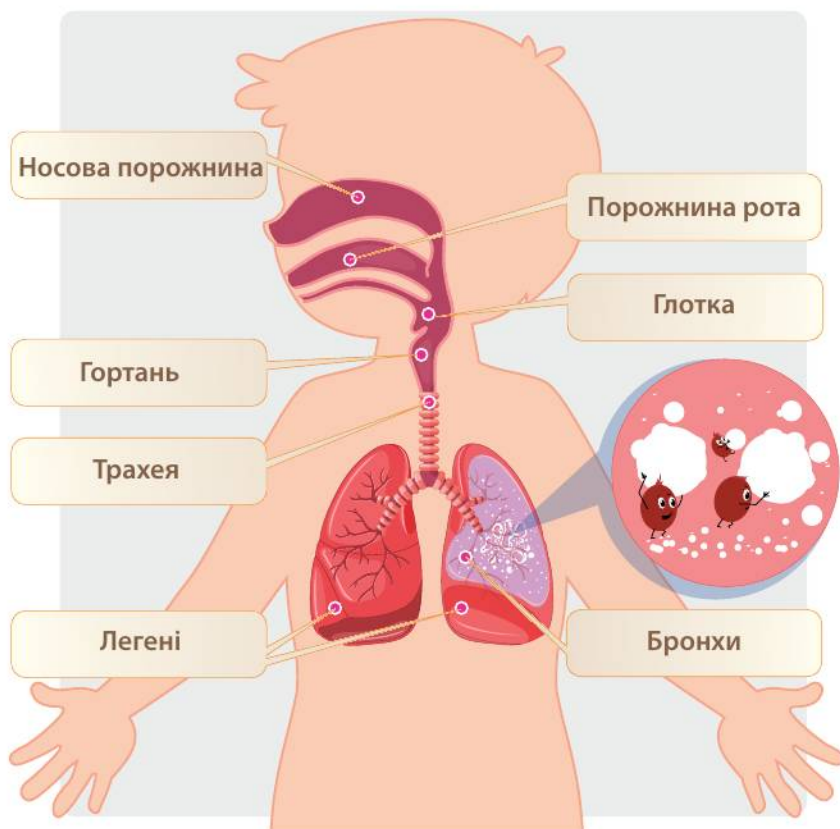
Я можу назвати органи чуття. ☆ ☆ ☆

Я бережу свій зір і слух. ☆ ☆ ☆

Як уберегтися від застуди

- ДИХАННЯ • ІНФЕКЦІЯ
- ЩЕПЛЕННЯ • ГРИП • ЗАСТУДА

Цього тижня ви:

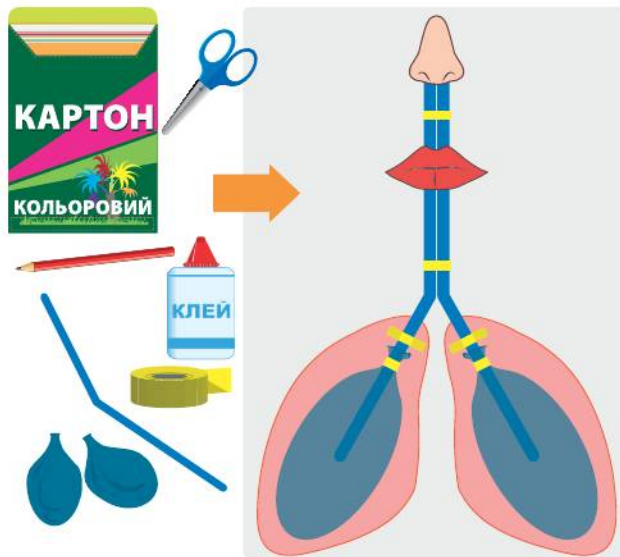
- дізнаєтеся, як ми дихаємо;
- виготовите модель легенів;
- обговорите, що посилює і що послаблює імунітет;
- з'ясуєте, як захистити людину і комп'ютер від вірусів.

ЯК МИ ДИХАЄМО

Повітря — це суміш газів. Серед них є кисень і вуглекислий газ. Коли ми вдихаємо, повітря надходить у легені. Там вуглекислий газ, вироблений клітинами тіла, заміщується киснем. Кров розносить кисень по всьому організму.

Виготовте модель легенів і продемонструйте процес дихання. Вам знадобляться:

- шаблони органів дихання (перейдіть за QR-кодом і завантажте);
- кольоровий папір, картон, скотч, ножиці;
- трубочки для коктейлів, повітряні кульки.

Розгляньте малюнок на с. 100 і назвіть органи дихання.

Подивіться відео про процес дихання.

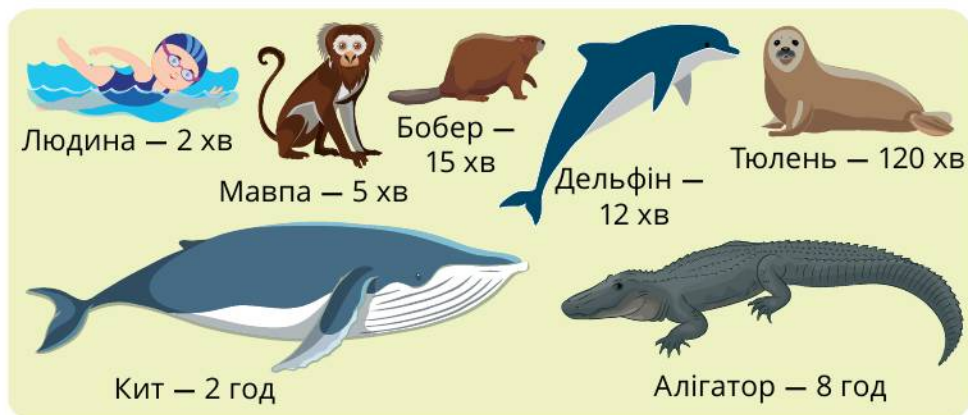
Обговоріть:

- Що відбувається під час дихання?
- Що шкодить органам дихання?

ЯК ДИХАЮТЬ ТВАРИНИ

Розгляньте малюнок і з'ясуйте, на скільки часу можуть затримувати дихання люди і деякі тварини.

Затримка дихання

Дайте відповіді на запитання.

- Яка тварина може найдовше затримати дихання?
- Хто може затримати дихання на довший час, ніж мавпа, але коротший, ніж бобер?
- У скільки разів довше алігатор може обходитися без повітря, ніж кит?
- У скільки разів менше часу людина може обходитися без повітря, ніж дельфін?
- Які тварини затримують дихання на однаковий час?

За допомогою різних джерел інформації (енциклопедій, довідників, інтернету тощо) дізнайтеся:

- у яких тварин органом дихання є легені;
- у яких тварин органом дихання є зябра.

Об'єднайтесь у пари і виміряйте секундоміром час, на який кожен із вас може затримати дихання.

ГІГІЄНА І ПОВІТРЯ

Деякі мікроби і віруси живуть на мікроскопічних краплинках води, що є у повітрі. Ми дихаємо, і вони потрапляють усередину організму. Найчастіше це трапляється, коли поруч хтось кашляє або чхає.

Краплинки з інфекцією осідають і на довколишніх предметах. Ми можемо торкнутися цих предметів руками, а потім узяти руками їжу і занести інфекцію в організм.

У такий спосіб нерідко заражаються різними інфекціями, які спричиняють грип, ангіну, коронавірусну хворобу, кір тощо. Розгляньте малюнки і поясніть, чому треба прикривати рота, коли кашляєш або чхаєш.

- Проведіть мозковий штурм. Назвіть ситуації, коли треба мити руки.
- Подивіться відео про правильну техніку миття рук.
- Потренуйтеся мити руки з милом, використовуючи цю техніку.

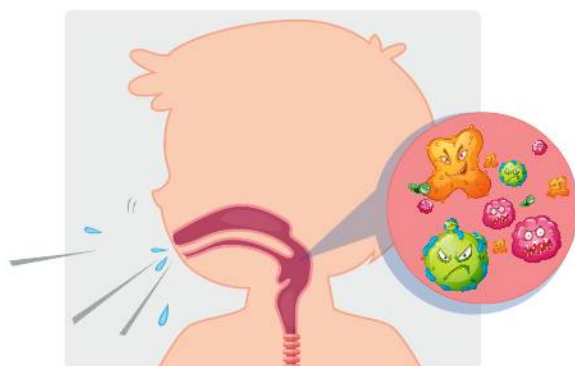

ЯК ПОВОДИТИСЯ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Застуда, грип, коронавірус — це інфекційні хвороби. Потрапивши у дихальні шляхи, віруси починають розмножуватися і спричиняють захворювання.

Найкращий спосіб захиститися від інфекції — завадити їй проникнути в організм. Тому під час епідемії у закладах освіти оголошують карантин. Прочитайте ознаки деяких інфекційних захворювань та обговоріть правила поведінки під час карантину.

- біль у горлі
- нежить
- кашель
- головний біль
- слабкість
- висока температура

Ознаки захворювань органів дихання

Правила поведінки під час карантину

- Часто мийте руки. Завжди майте при собі вологі серветки, антибактеріальний гель чи спрей.
- Користуйтеся індивідуальним посудом і рушником.
- Їжте більше фруктів та овочів, пийте більше вітамінних напоїв.
- Не провідуйте хворих під час карантину. Спілкуйтеся з ними телефоном.
- Захворіли — не виходьте з дому і виконуйте поради лікаря.

ЗАХИСНІ СИЛИ ОРГАНІЗМУ

Людський організм має «армію», яка захищає його від інфекцій. Це *імунітет*. Його можна порівняти з військом, яке потребує продовольчого забезпечення, тренування і озброєння.

Правильне харчування забезпечує клітини імунітету поживними речовинами.

Фізичні вправи і процедури загартовування тренують імунітет проти несприятливих погодних умов.

Щеплення дають «зброю» проти найбільш небезпечних інфекцій.

Як і будь-яка армія, імунітет виснажується під час «битв». Тому після хвороби треба уникати переохолодження і контактів із хворими людьми.

Розгляньте малюнок і назвіть, що посилює імунітет, а що — послаблює.

Перейдіть за QR-кодом і роздрукуйте шаблони щита.

- Намалюйте на них те, що допомагає зміцнювати ваш імунітет.
- Підпишіть свої роботи.

АНТИВІРУСНІ ПРОГРАМИ

Комп'ютерні віруси — це програми, які знищують, пошкоджують, викрадають дані або виводять із ладу інші комп'ютерні програми.

Для захисту від вірусів створюють антивірусні програми. Вони виявляють віруси і знищують заражені файли або «лікують» їх. Деякі файли вони поміщають у карантин, щоб користувач сам вирішив, що з ними робити.

Розгляньте й обговоріть пам'ятку «Як захистити комп'ютер від вірусів».

Як захистити комп'ютер від вірусів

- Встановлювати програми лише з допомогою дорослих.
- Встановити антивірусну програму.
- Відкривати електронні листи, повідомлення лише від знайомих.
- Завантажувати файли лише з перевірених сайтів.

McAfee®

panda

AVG

- Розгляньте логотипи антивірусних програм.
- З'ясуйте, чи є на ваших комп'ютерних пристроях антивірусні програми. Які саме?
- Розпитайте дорослих, чи стикалися вони з комп'ютерними вірусами. Що сталося?
- Як розв'язали проблему?

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Прочитайте наведені нижче висловлювання. З'ясуйте, які з них правдиві, а які — хибні.

- Людина може прожити без повітря декілька днів.
- Щеплення захищають від небезпечних захворювань.

2. Кирило перебував на лікарняному з 2 до 15 грудня.

- Скільки всього днів хворів Кирило?
- Скільки навчальних днів він пропустив, якщо субота і неділя — вихідні?

Грудень						
пн	вт	ср	чт	пт	сб	нд
	1	2	3	4	5	6
	7	8	9	10	11	12
	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30
	31					

3. Юля прокинулася вранці й відчула, що в неї болить горло і голова. Що вона має зробити?

Сказати дорослим

Залишитися вдома

Піти до школи

4. У Богдана в школі оголосили карантин. Чим він може зайнятися?

Піти в кіно

Погуляти надворі

Почитати

5. Намалюйте контур щита і зобразіть на ньому дії, що посилюють імунітет.

6. Оцініть свої досягнення.

Я можу назвати органи дихання. ☆ ☆ ☆

Я знаю, як поводитися під час карантину. ☆ ☆ ☆

Я можу пояснити, для чого роблять щеплення.

☆ ☆ ☆

Як стати сильними

- СИЛА • СКЕЛЕТ • М'ЯЗИ • ПУЛЬС
- СЕРЦЕ • СУДИНИ • АОРТА • ВЕНИ

Цього тижня ви:

- визначите п'ятірку найсильніших тварин планети;
- дізнаєтесь, як стати сильнішими;
- потренуєтесь вимірювати частоту серцевих скорочень;
- ознайомитеся з біографією найсильнішої людини планети.

НАЙСИЛЬНІША ТВАРИНА

Жук-гнойовик — найсильніша істота на планеті Земля. Він здатен штовхати вантаж, важчий за нього в тисячу разів. Це те саме, що людина пересувала б дванадцять заповнених людьми автобусів.

Розгляньте малюнки і запишіть назви тварин від найслабшої до найсильнішої, якщо:

- Тварина на 5-му місці — ссавець.
- Тварина на 4-му місці — не ссавець і не комаха.
- Тварина на 2-му місці — комаха, але не мураха.

СКЕЛЕТ І М'ЯЗИ

Опорою людського тіла є скелет. Він складається з кісток і захищає внутрішні органи. До кісток кріпляться м'язи, завдяки яким люди рухаються. Щоб зберегти здоровий скелет і правильну поставу, потрібно тренувати м'язи.

Біг, стрибки, рухливі ігри тренують м'язи, допомагають швидше вирости, стати сильними, спритними і витривалими.

Запишіть на дошці не менш як 10 рухливих ігор. Обговоріть:

- Які з цих ігор командні?
- В які ігри краще грати надворі?
- Для яких ігор потрібен спортивний інвентар (м'яч, велосипед...)?

По черзі скажіть, яка ваша улюблена рухлива гра.

Розпитайте дорослих, в які рухливі ігри вони грали у дитинстві. Розкажіть про це у класі.

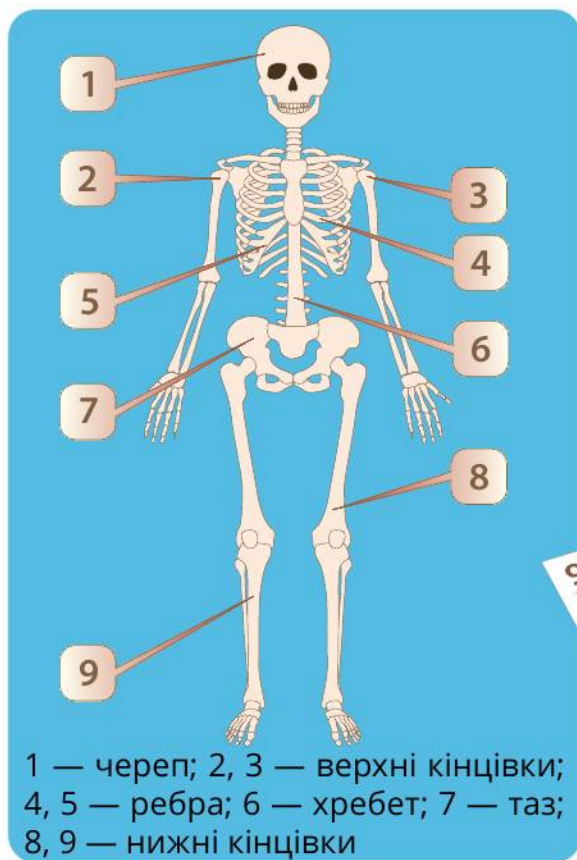
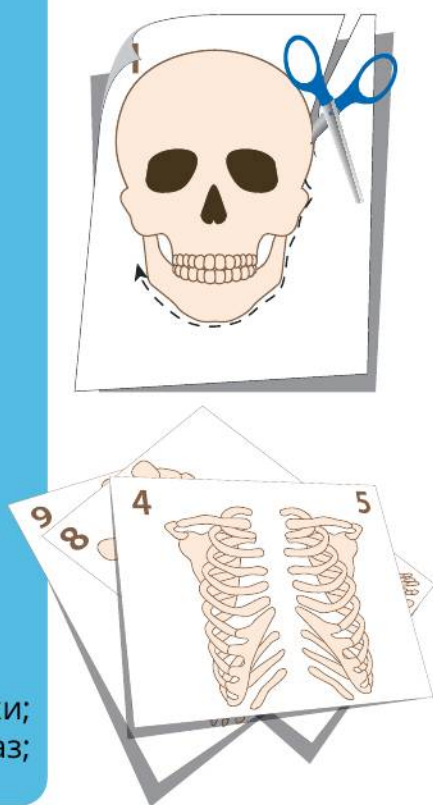
Подивіться відео «Десять спортивних досягнень України». Яких іще українських спортсменів ви знаєте?

ВИГОТОВЛЯЄМО СКЕЛЕТ

Для виготовлення скелетів у повний зріст необхідно:

- за допомогою QR-коду завантажити і вирізати шаблони;
- користуючись малюнком, скріпити за допомогою скотча частини скелета.

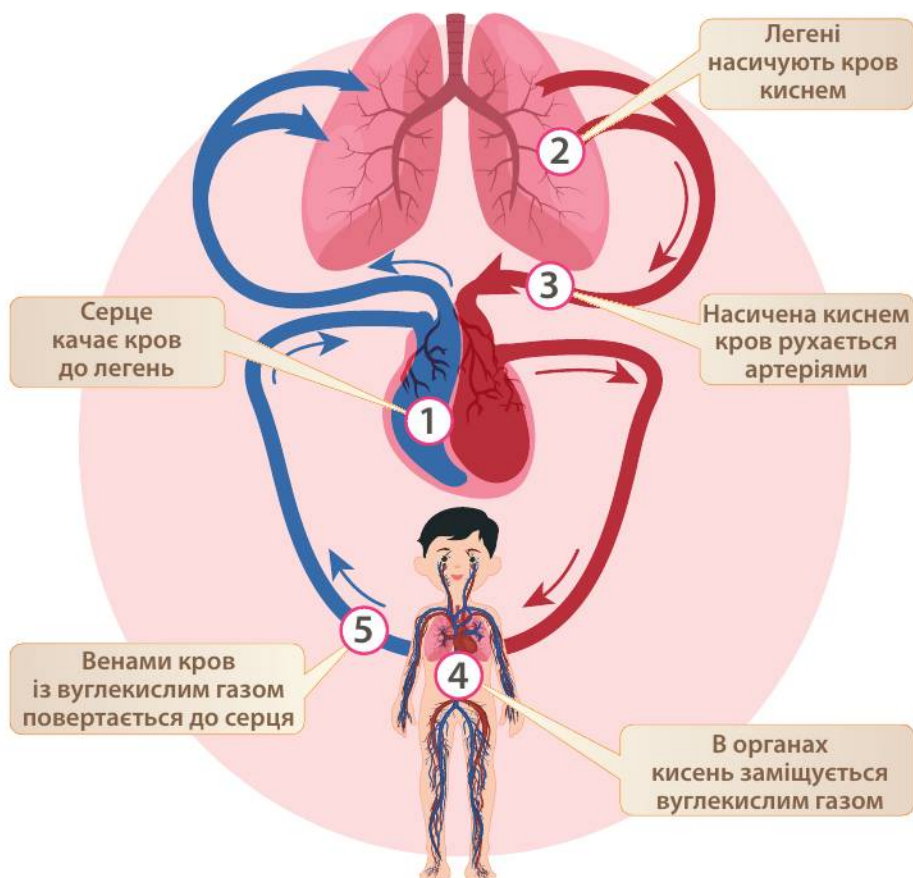

- Дослідіть виготовлені скелети й покажіть, де у них череп, хребет, ребра, верхні та нижні кінцівки.
- Перейдіть за посиланням і зробіть руханку.

СЕРЦЕ — ДВИГУН ОРГАНІЗМУ

Серце складається з багатьох м'язів, які безупинно скорочуються. Від кожного такого скорочення кров тече судинами (артеріями і венами). Вона розносить по всьому організму кисень і забирає вуглекислий газ. Розгляньте малюнок і прочитайте, як це відбувається.

- У якому органі кров насичується киснем?
- Як називають судини, якими тече насичена киснем кров?
- Як називають судини, якими тече насичена вуглекислим газом кров?

ВИМІРЮЄМО ПУЛЬС

Коли лікар оглядає хворого, він перевіряє і частоту серцевих скорочень — пульс. Якщо у людини занадто частий пульс, це може бути ознакою хвороби і того, що серце перенапружується.

Нормальний пульс для дітей вашого віку — 80—90 ударів за хвилину. Після бігу чи фізичних вправ частота серцевих скорочень може збільшитися до 170—180 ударів за хвилину. Та за кілька хвилин знову стає нормальною.

Ви теж можете навчитися вимірювати частоту серцевих скорочень. Для цього вам знадобиться годинник із секундною стрілкою і таблиця для запису результатів.

- Трьома пальцями однієї руки нащупайте пульс на зап'ясті другої руки.
- Полічіть кількість ударів за одну хвилину.
- Зробіть 10 присідань і полічіть кількість ударів за одну хвилину.
- Відпочиньте 15 хвилин і знову виміряйте пульс.

Пульс у стані спокою	
Пульс після 10 присідань	
Пульс через 15 хв після присідань	

- На скільки ударів збільшився пульс після присідань?
- Порівняйте показники пульсу у стані спокою і після відпочинку. Коли пульс більший? На скільки?

НАЙСИЛЬНІША ЛЮДИНА

У 1928 році українця Івана Силу визнали найсильнішою людиною планети. Він міг тримати на собі вантаж вагою 500 кілограмів. Про його життя зняли художній фільм і створили сайт.

Дослідіть офіційний сайт фільму «Іван Сила».

- Хто став прототипом головного героя?
- Де він народився?
- Хто зіграв Івана Силу у фільмі?
- Яка інформація на сайті вас найбільше здивувала?

Подивіться трейлер фільму. Удома перегляньте й обговоріть цей фільм разом із рідними.

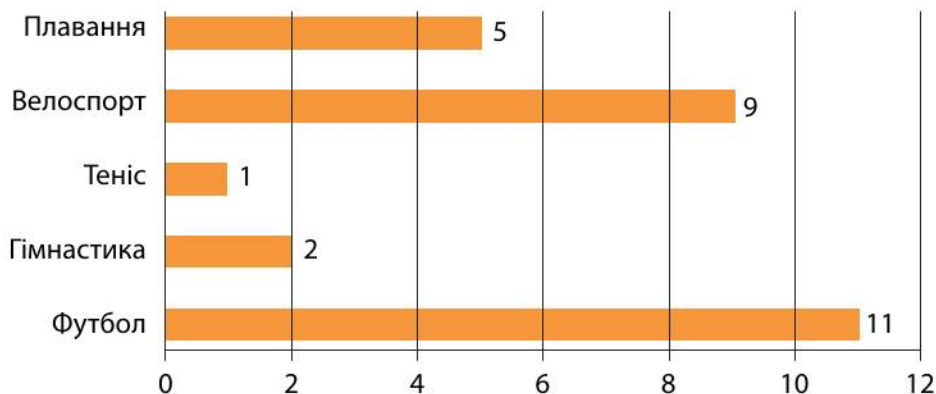

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Яка тварина є найсильнішою на землі?
2. Завдяки чому ми рухаємося?
3. Назва яких видів спорту починається на літеру Б?

4. Артем полічив свій пульс за 30 секунд (40 ударів). Визначте пульс Артема за 1 хвилину.
5. Учні 3-В класу провели опитування про свої улюблені види спорту і створили діаграму. Розгляньте цю діаграму і сформулюйте до неї два запитання.

6. Проведіть опитування і створіть діаграму улюблених видів спорту учнів вашого класу.
7. Оцініть свої досягнення.

Я можу виміряти частоту серцевих скорочень.

Я вмію шукати інформацію на інтернет-ресурсах.

Харчування і здоров'я

- ОРГАНИ ТРАВЛЕННЯ
- ЗБАЛАНСОВАНЕ ХАРЧУВАННЯ
- ХАРЧОВА ТАРИЛКА
- ХАРЧОВЕ ОТРУЄННЯ

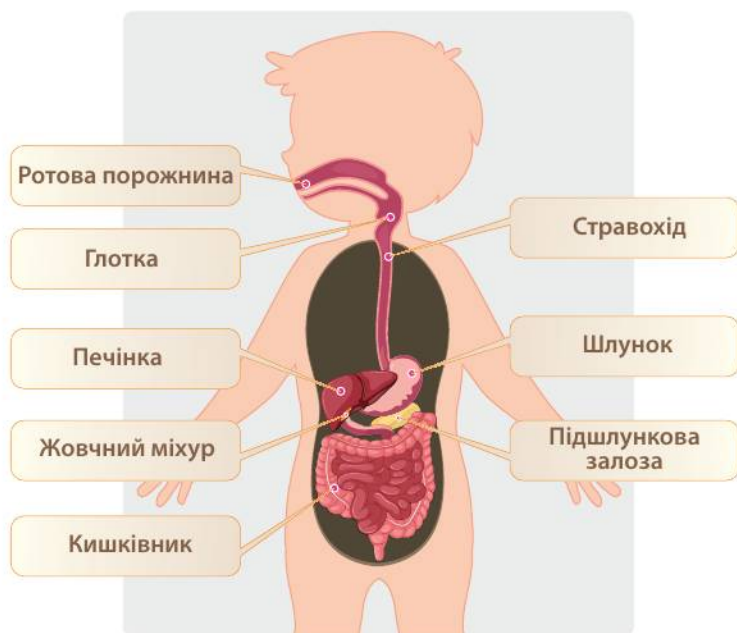
Цього тижня ви:

- з'ясуєте, як відбувається процес травлення;
- обговорите ознаки збалансованого харчування;
- ознайомитеся з правилом харчової тарілки;
- дізнаєтесь, як запобігти харчовим отруєнням;
- дослідите умови зберігання деяких продуктів.

ОРГАНИ ТРАВЛЕННЯ

Шлях їжі починається у порожнині рота. Після пережовування вона стравоходом опускається в шлунок. Тут їжа розм'якшується і виштовхується у кишківник. У кишківнику поживні речовини всмоктуються у кров. Кров розносить їх по всьому організму.

Печінка, жовчний міхур і підшлункова залоза виробляють спеціальні речовини, які сприяють процесу травлення.

Система травлення

Об'єднайтесь у групи.

- На великому аркуші паперу обведіть контур дитини.
- За допомогою QR-коду завантажте, роздрукуйте та виріжте шаблони органів травлення.
- Виготовте макет системи травлення відповідно до малюнка.
- Підпишіть органи травлення.

ЗБАЛАНСОВАНЕ ХАРЧУВАННЯ

Збалансоване харчування має три ознаки. По-перше, воно є різноманітним, тобто забезпечує організм усіма необхідними поживними речовинами. По-друге, регулярним (відповідає певному режиму). По-третє, враховує спосіб життя і вік. Адже той, хто багато рухається, потребує більше їжі, ніж той, хто рухається недостатньо.

Збалансоване харчування допоможе

- Бути сильними та енергійними.
- Зберегти здоровими серце, шлунок, печінку та інші життєво важливі органи.
- Зберігати струнку статуру та оптимальну вагу протягом життя.
- Мати чисту шкіру і блискуче волосся.

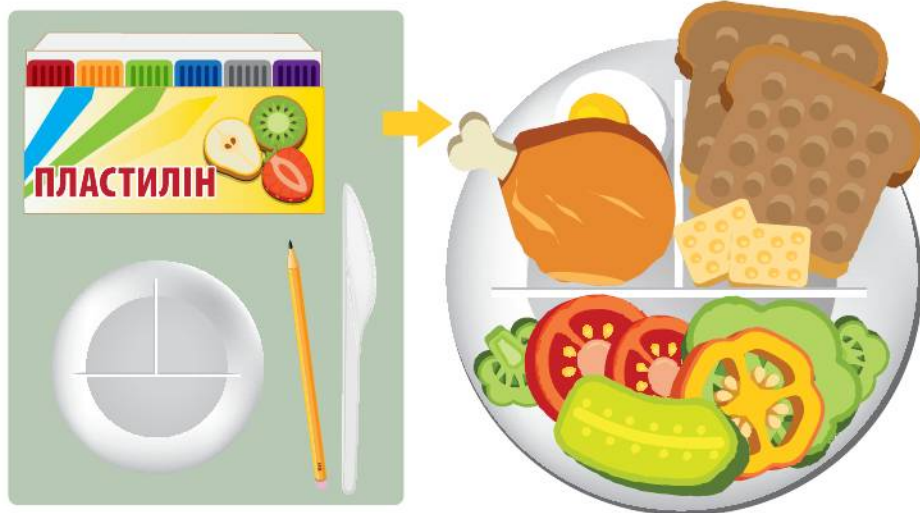

- Розкажіть, що ви їли сьогодні на сніданок. Чи можна назвати ваш сніданок здоровим? Чому?
- Сфотографуйте ваші сніданки і зробіть виставку у класі.

ХАРЧОВА ТАРИЛКА

Правило харчової тарілки є корисним для складання здорового меню для обіду або вечері. Вам знадобляться:

- звичайна паперова тарілка або розділена на три сектори;
- олівець;
- пластилін.

Правило харчової тарілки

- Вітамінні салати, свіжі або приготовлені овочі займають половину тарілки.
- Основна їжа (риба, курка чи котлета) — чверть тарілки.
- Гарнір — рис, картопля, гречка, макарони, а також хліб — ще одну чверть.
- Якщо це змішана страва, наприклад плов, вареники або запіканка, вона має заповнити половину тарілки, а другу половину — овочі та фрукти.
- Молочні страви найкраще вживати на сніданок або під час перекусів.

ВОДА І ЗДОРОВ'Я

Без їжі людина може прожити декілька тижнів, а без води — лише кілька днів. Це тому, що тіло людини на дві третіх складається з води. Навіть за невеликого зневоднення виникає головний біль, втома, зниження працездатності. У спеку, після рухливих ігор чи уроків фізкультури ризик зневоднення зростає.

Вода міститься у всіх напоях, але не всі вони є корисними. Щоб визначити, які напої можна вживати щодня, а які — лише зрідка, користуйтеся «Правилом світлофора» для напоїв.

	ПИЙ ЗРІДКА АБО НІКОЛИ	
	<ul style="list-style-type: none">• енергетики• солодкі газовані напої	<ul style="list-style-type: none">• каву• фруктові нектари• соки з цукром
	ПИЙ ЧАС ВІД ЧАСУ	
	<ul style="list-style-type: none">• фруктові соки без цукру• солодкий чай	<ul style="list-style-type: none">• гарячий шоколад• солодкі молочні коктейлі
	ПИЙ ДОСХОЧУ	
	<ul style="list-style-type: none">• питну воду• трав'яний чай• фруктовий чай	<ul style="list-style-type: none">• компот, узвар• молоко, кефір• овочеві соки

- Розгляньте малюнок і намалюйте на дошці такий світлофор.
- Запишіть на стикерах назви своїх улюблених напоїв і наклейте їх у відповідній групі.
- Перейдіть за QR-кодом і визначте, яка кількість цукру міститься у ваших улюблених напоях.
- Поміркуйте, чи варто вам змінити харчові звички.

ХАРЧОВІ ОТРУЄННЯ

Харчові отруєння — це захворювання, що виникають через вживання зіпсованих продуктів.

Щоб уникнути харчових отруєнь, розробили правило «Мити, розділяти, охолоджувати, нагрівати». Розгляньте малюнок і розкажіть, що означає кожен елемент цього правила.

Ознаки харчового отруєння

- нудота
- блювання
- біль у животі
- пронос

Ретельно мити сирі продукти, руки і кухонне начиння.

Зберігати окремо і нарізати на окремі дощечці продукти, які їдять сирими.

Зберігати в холодильнику або морозильнику молочні, м'ясні, рибні продукти, готові страви і відкриті консерви.

Кип'ятити сиру воду і молоко. Готувати при високій температурі сире м'ясо, рибу, інші продукти.

- Які продукти їдять сирими?
- Які є способи кулінарної обробки продуктів (варити, запікати...)?

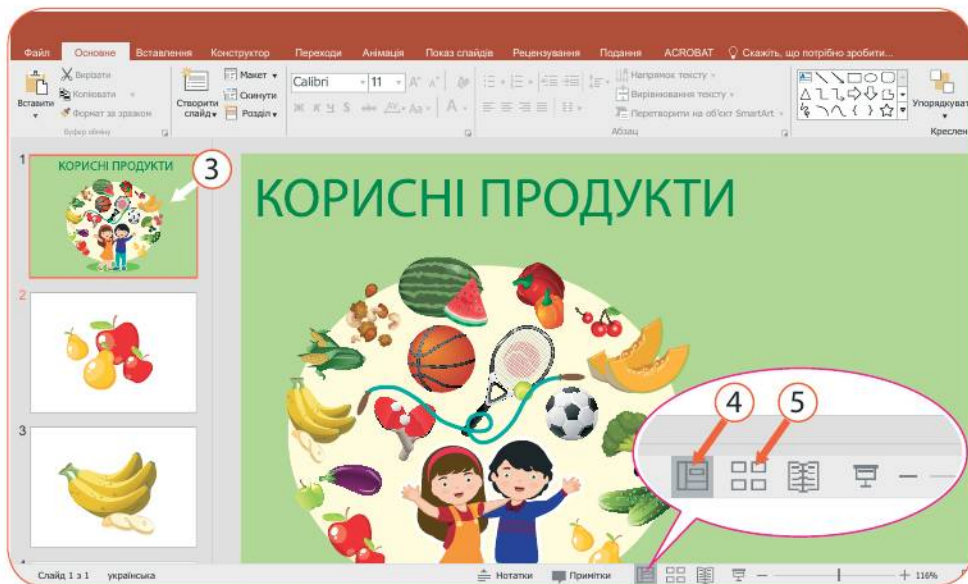

Якщо у вас з'явилися симптоми харчового отруєння — скажіть про це дорослим.

КОМП'ЮТЕРНІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Щоб зробити виступ цікавим, створюють комп'ютерні презентації. Для цього зазвичай використовують програму Microsoft PowerPoint (MS PowerPoint).

1. За допомогою QR-коду завантажте презентацію «Корисні продукти».
2. Відкрийте її за допомогою програми MS PowerPoint.
3. У лівій частині вікна за допомогою мишки переставте слайди з продуктами після відповідного слайда («Овочі», «Фрукти» чи «Молочні продукти»).
4. Увімкніть «Сортувальник слайдів» на нижній панелі вікна і потренуйтеся переміщувати слайди в цьому режимі.
5. Поверніться у звичайний режим.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Оберіть і назвіть органи травлення: стравохід, трахея, жовчний міхур, кишківник, шлунок, печінка, легені, підшлункова залоза, порожнина рота.
2. Пригадайте, яка тварина може обходитися без води до двох тижнів.

3. Назвіть продукти харчування на будь-яких 10 літер алфавіту.
4. Травна система у кита-кашалота сягає 250 метрів, а у слона — 30 метрів. На скільки метрів травна система кита-кашалота довша за травну систему слона?
5. Дослідіть упаковки 5 продуктів харчування і заповніть таблицю за зразком.

Назва продукту	Термін придатності	Умови зберігання	Склад
Сік яблучний	1 рік	Зберігати при температурі від +2 до +25 °C	Яблучний сік, яблучне пюре

6. Дослідіть ці продукти на наявність цукру, який може ховатися за такими назвами: сахароза, фруктоза, глюкоза.
7. Оцініть свої досягнення.

Я вмію складати здорове меню для обіду чи вечері.

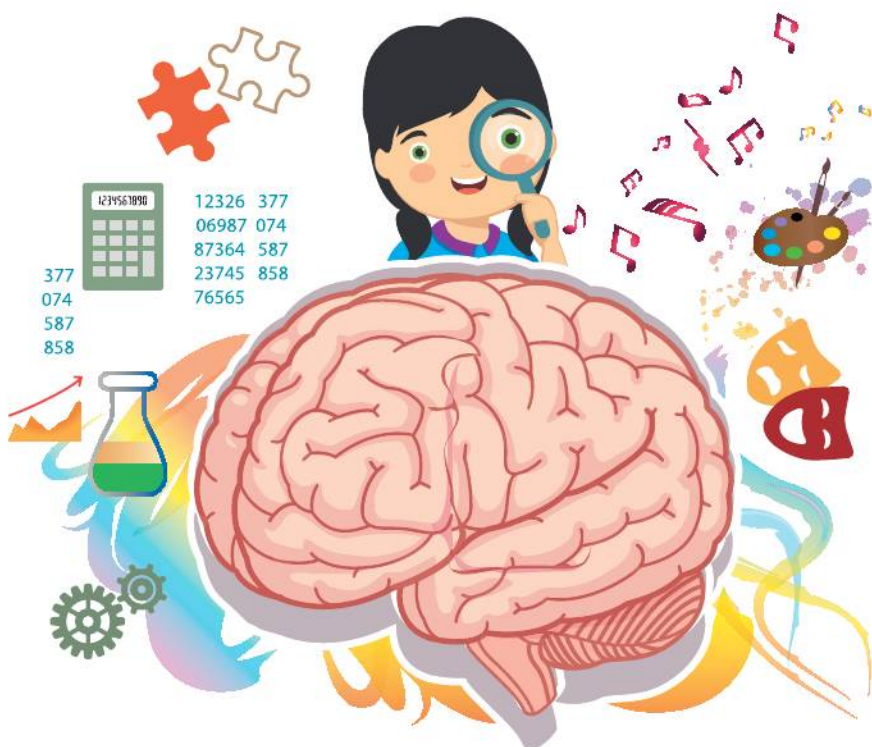
Я можу назвати ознаки харчового отруєння.

Досліджуємо мозок

- МОЗОК
- ПІВКУЛІ ГОЛОВНОГО МОЗКУ
- ПАМ'ЯТЬ • УВАГА

Цього тижня ви:

- з'ясуєте, які тварини найрозумніші;
- виготовите оригінальний капелюх і дізнаєтеся будову головного мозку;
- потренуєте увагу і пам'ять.

ДИВОВИЖНИЙ МОЗОК

Якщо ви думаєте, що ми сприймаємо навколишній світ лише органами чуття, то це не зовсім так. Насправді ми дивимося очима, а бачимо мозком, слухаємо вухами, а чуємо мозком тощо. Адже саме мозок розшифровує інформацію від органів чуття.

Мозок контролює всі процеси організму, тому його вважають головним органом у нашому тілі. Це також найменш досліджений орган, адже тільки нещодавно з'явилися інструменти для його дослідження.

Прочитайте 5 фактів про мозок людини. Обговоріть, який факт вас здивував найбільше.

5 фактів про головний мозок

Подивіться відео про будову та роботу головного мозку.

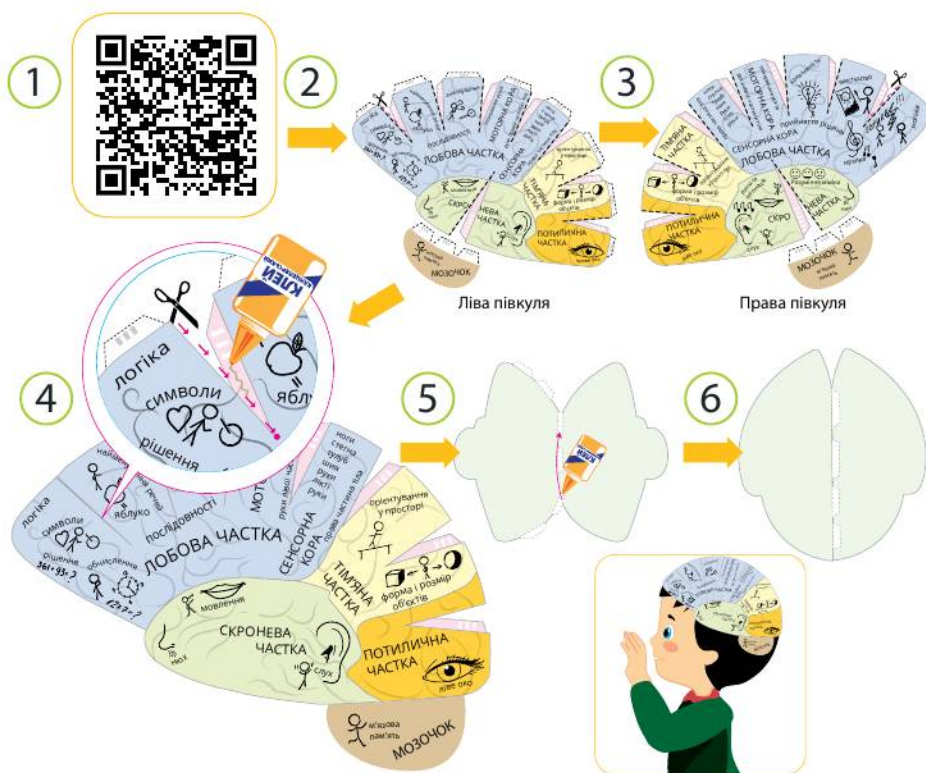
- З яких частин складається головний мозок?
- Як ми можемо піклуватися про наш мозок?

КАПЕЛЮХ-МОЗОК

Головний мозок людини міститься у порожнині черепа. Він складається з двох півкуль — правої і лівої. Виготовте незвичайний капелюх і ознайомтеся з будовою головного мозку. Вам знадобляться:

- шаблони півкуль;
- ножиці, клей;
- кольорові олівці.

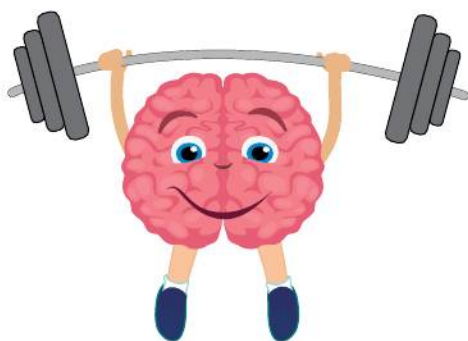

- Дослідіть капелюхи і знайдіть центри мовлення, слуху, нюху, творчості.
- Знайдіть відмінності між правою і лівою півкулями.
- * Як ви думаєте, чому праву півкулю умовно називають митцем, а ліву — мислителем?

АКТИВІЗУЄМО МОЗОК

Хоч права і ліва півкулі головного мозку відповідають за різні види діяльності, але найкраще вони працюють разом. Тому водночас із логічним мисленням важливо розвивати уяву і творчі здібності.

Також корисно малювати, писати і робити вправи обома руками, щоб залучити до роботи обидві півкулі.

- Великим пальцем правої руки намалюйте у повітрі лежачу вісімку справа наліво і навпаки. Повторіть вправу лівою рукою. З'єднайте руки в замок і виконайте вправу великими пальцями обох рук спочатку в одному напрямку, а потім в іншому.
- Візьміть два олівці і намалюйте обома руками одночасно симетричний малюнок.
- Потренуйтеся робити звичні речі (писати, їсти, малювати) іншою рукою, ніж ви звикли.

ПАМ'ЯТЬ І УВАГА

Діти, які уважно слухають учителя, вчаться краще, ніж ті, кому складно зосередитися. Тим, хто має добру пам'ять, також легше вчитися, наприклад вивчати іноземні мови.

Для розвитку пам'яті та уваги є спеціальні вправи. Об'єднайтесь у пари і по черзі назвіть кольори, якими написано слова (намагайтеся не читати слова). Як ви думаєте, ця вправа розвиває пам'ять чи увагу?

СИНИЙ ЗЕЛЕНИЙ ЧЕРВОНИЙ ЖОВТИЙ

ЧЕРВОНИЙ СИНИЙ ЗЕЛЕНИЙ ЖОВТИЙ

СИНИЙ ЧЕРВОНИЙ ЗЕЛЕНИЙ ЖОВТИЙ

СИНИЙ ЗЕЛЕНИЙ ЖОВТИЙ ЧЕРВОНИЙ

ЧЕРВОНИЙ ЗЕЛЕНИЙ ЖОВТИЙ СИНИЙ

Об'єднайтесь у 4 групи. Перейдіть за посиланням, ознайомтеся з іграми та проведіть їх у класі:

- група 1 — гра «Снігова куля»;
- група 2 — гра «Я люблю робити так»;
- група 3 — гра «Найуважніший»;
- група 4 — гра «Роби, як я скажу, а не як я роблю».

Визначте, які з цих вправ краще розвивають пам'ять, а які — увагу.

НАЙРОЗУМНІШІ ТВАРИНИ

Ще донедавна вважалося, що людина має унікальні здібності, якими не володіє жодна тварина. Та науковці довели, що деякі тварини також уміють мислити і навіть мають почуття гумору. Розгляньте інфографіку і з'ясуйте, якими здібностями володіють тварини. Що вас вразило найбільше?

- Як ви гадаєте, яка тварина найрозумніша?
- Подивіться відео про найрозумніших тварин і перевірте, чи справдилися ваші припущення.

СТВОРЮЄМО ПРЕЗЕНТАЦІЮ

1. Відкрийте програму MS PowerPoint і вставте на титульний слайд ваш портрет (із теми «Піклуємося про здоров'я»).
2. Уведіть назву презентації («Моє тіло») та автора (ваше прізвище, ім'я).
3. Завантажте зображення систем організму людини (відповідно до своєї статі).
4. Натисніть «Створити слайд».
5. Вставте на окремі слайди зображення систем організму та напишіть заголовки.
6. Оберіть тему оформлення і збережіть презентацію .

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Де міститься головний мозок людини?
2. Прочитайте наведені нижче висловлювання. З'ясуйте, яке з них є фактом, а яке — судженням (особистою думкою людини).
 - Права півкуля головного мозку контролює ліву частину тіла.
 - Ліва півкуля важливіша за праву.
3. Розгляньте зображення. Намалуйте протилежні за змістом.

4. Розгляньте ключ і розшифруйте слова.

А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	І	Ї	Й	К	Л	М
●	◐	~	⊗	♪	↶	○	⇒	■	^	□	◇	◆	∞	❖	≥
Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ь	Ю	Я
♥	◎	★	◇	◐	☆	↔	↓	↑	≈	◐	◻	≤	√	Υ	≈

1) ↔ ≈ ~ ●

2) ≥ ◎ ■ ◎ ∞

3) ❖ ◎ ⊗ □ ∞ ●

5. За допомогою цього ключа зашифруйте свої два слова.
6. Оцініть свої досягнення.

Я можу пояснити, чому мозок вважають найважливішим органом нашого тіла. ☆ ☆ ☆

Я знаю ігри, які розвивають пам'ять і увагу. ☆ ☆ ☆

Я вмію писати і малювати одночасно обома руками. ☆ ☆ ☆

Праця і відпочинок

- ПРАЦЯ • ВІДПОЧИНОК
- ПРИРОДНІ РИТМИ • РЕЖИМ ДНЯ

Цього тижня ви:

- дізнаєтеся, які тварини ведуть нічний спосіб життя, а які — денний;
- з'ясуєте, від чого залежить працездатність людини;
- складете свій розпорядок дня;
- виготовите ігри для відпочинку на перерві;
- сплануєте свої зимові канікули.

РИТМИ У ПРИРОДІ

У природі існує багато ритмів: добові, сезонні та інші. Наприклад, уранці сонце сходить, а ввечері — заходить. Усе живе підпорядковується цьому ритму. У рослин — це розкриття і закриття квіток. У тварин — періоди спокою і активності.

- Розгляньте малюнок і назвіть нічних та денних тварин.
- Яких іще нічних і денних тварин ви знаєте?

ПРАЦЯ І ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ

У народі кажуть: «Хочеш бути щасливим — не будь лінивим», «Праця людину годує, а лень — марнує», «Праця — здоров'я, а лень — хвороба».

Як уранці сонце сходить, а ввечері заходить, так і ми вранці прокидаємося, сповнені енергії, а надвечір починаємо позіхати. Якщо людина не спить уночі, наступного дня її працездатність знижується, у неї погіршується пам'ять, розсіюється увага, паморочиться голова.

- Які професії зображено на малюнках? Яка праця є фізичною, а яка — розумовою?
- Станьте в коло і по черзі покажіть пантомімою професію. Решта учнів угадує цю професію.
- Об'єднайтесь у пари. Пригадайте випадок, коли вам довелося не спати вночі. Розкажіть одне одному, чому це сталося, як ви почувалися наступного дня. Які висновки ви можете з цього зробити?

РЕЖИМ ДНЯ І ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ

Урахування природних ритмів дає змогу якнайкраще скласти розпорядок дня і підвищити працездатність.

- Уранці їжа легко перетравлюється і перетворюється на енергію. Тому не забувайте про сніданок.
- Найвища працездатність — з 10-ї до 12-ї години. У цей час найкраще працює мозок.
- Приблизно о 13-й годині посилюються процеси травлення. Отже, час обідати.
- Після обіду працездатність знижується, тому варто трохи відпочити.
- Із 15-ї до 18-ї години працездатність знову підвищується. У цей час найкраще зайнятися домашніми справами, піти на спортивні тренування.
- Вечеря має бути легкою, адже надвечір процеси травлення сповільнюються.
- Спати бажано лягати о 21-й годині: ви швидко заснете і добре відпочинете.

Складіть свій розпорядок дня з урахуванням природних ритмів.

СВЯТА З КОРИСТЮ

Зазвичай люди з нетерпінням очікують свят. Це час, коли можна відпочити, поспілкуватися з рідними і друзями. Але буває, що у свята люди випадають із звичного розпорядку: більше сплять, ласують нездоровою їжею, менше рухаються. Тому після свят дехто почувається ослабленим і не готовий до праці. Щоб провести свята з користю для здоров'я і набратися сил, варто заздалегідь спланувати свій відпочинок.

МІЙ ПЛАН НА ЗИМОВІ КАНІКУЛИ

- Прикрасити свою кімнату
- Допомогти сервірувати святковий стіл
- Прикрасити печиво
- Виготовити подарунки друзям
- Покататися на санчатах
- Навчитися їздити на ковзанах
- Відвідати новорічну виставу
- Приготувати морозиво
- Зліпити сніговика
- Пограти в сніжки
- Побувати у зимовому лісі
- Подивитися новорічний мультфільм
- Прочитати збірку казок
- Збудувати снігову фортецю

- Прочитайте план Олега на зимові канікули.
- Складіть свій план і під час канікул відмічайте виконані пункти.

ВИГОТОВЛЯЄМО ІГРИ

Виготовте ігри для всього класу, щоб із користю відпочивати на перервах. Вам знадобляться:

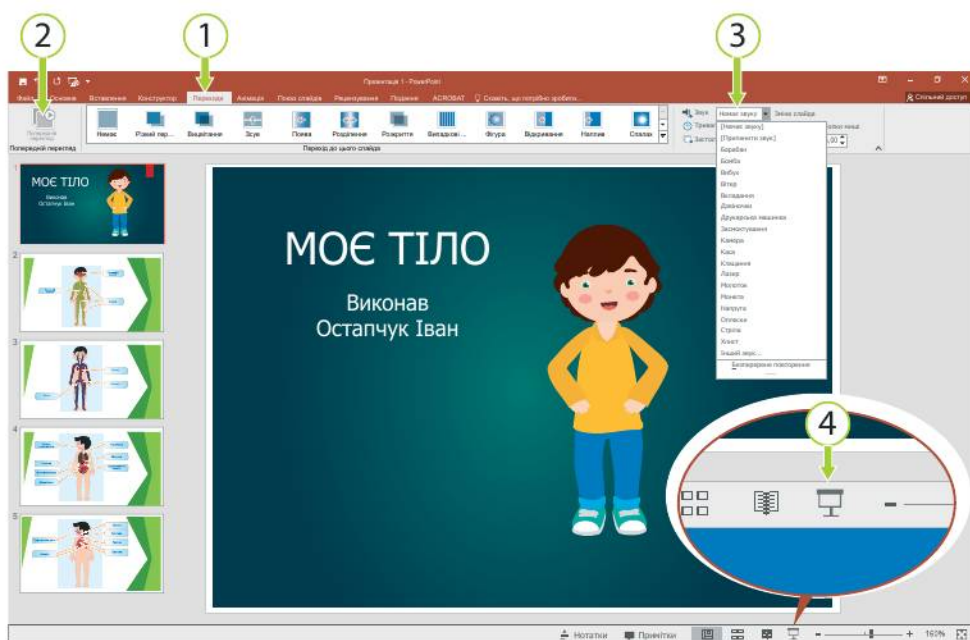
- рулон шпалер;
- кольорові фломастери, фарби;
- ножиці.

ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

Відкрийте презентацію «Моє тіло» і налаштуйте її для показу.

1. У вкладці «Переходи» оберіть ефекти для кожного слайда.
2. Переглянути ефект можна, натиснувши «Попередній перегляд».
3. Ви можете також обрати звуковий супровід для деяких слайдів.
4. Для перегляду презентації натисніть або клавішу F5.

Презентуйте свої роботи. Перемикайте слайди клавішами ←, → або Backspace, а щоб вийти з режиму перегляду, натисніть Esc.

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ДО ТЕМИ

1. Оберіть приклади фізичної праці.

2. Прочитайте висловлювання. Проаналізуйте, які з них правдиві, а які — хибні.

- Собака — це нічна тварина.
- Найвища працездатність у людей з 10-ї до 12-ї години дня.
- Людина має спати вночі.

3. Сашко прийшов до Юрка об 11:15 і пробув у нього 3 години 40 хвилин. О котрій годині він пішов додому?

4. Сашко, Андрій і Катя хочуть піти на виставу. В який день вони можуть це зробити, якщо у Сашка щочетверга футбол, у Андрія щоп'ятниці малювання, а у Каті щовівторка і щосуботи шахи?

Січень	пн	вт	ср	чт	пт	сб	нд
			1	2	3	4	5
	6	7	8	9	10	11	12
	13	14	15	16	17	18	19
	20	21	22	23	24	25	26
	27	28	29	30	31		

5. Оцініть свої досягнення.

Під час відпочинку між заняттями я виконую спеціальні вправи. ☆ ☆ ☆

Я дотримуюся режиму дня. ☆ ☆ ☆

МОЗАІКА ЗАВДАНЬ ЗА РОЗДІЛОМ «ЛЮДИНА ТА ЇЇ ЗДОРОВ'Я»

1. Руслан народився 21.06.2012, а Світлана — 12.06.2012. Хто з дітей старший і на скільки?
2. Оберіть корисні для здоров'я звички:
 - а) робити зарядку;
 - б) пізно лягати спати;
 - в) зловживати солодким;
 - г) їсти брудними руками;
 - г) щоранку снідати.
3. Виконайте завдання у парах:
 - назвіть по три свої звички;
 - оцініть звички одне одного (корисні вони чи ні);
 - з'ясуйте, чи є у вас однакові звички;
 - сплануйте дві дії, як набути корисної звички.
4. Прокинувшись уранці, Анастасія відчула слабкість. Також у неї боліло горло і голова. Дівчинка вирішила нікому не казати про це, щоб не пропустити шкільне свято.
 - Користуючись скринькою лікаря, оцініть, чи правильним є рішення Анастасії.
 - Порадьте, як їй слід вчинити.

Скринька лікаря

- Якщо ви відчули біль, слабкість, нудоту, скажіть про це дорослим членам родини.
- Якщо це сталося в школі, повідомте вчителю або зверніться до медичного працівника.
- Якщо ви захворіли, залишайтеся вдома і виконуйте поради лікаря.

5. Який термометр показує нормальну температуру тіла?

6. До якого лікаря слід звернутися? З'єднайте пари:

1) окуліст	а) болить вухо
2) стоматолог	б) погіршився зір
3) дерматолог	в) болить зуб
4) ЛОР	г) висипка на шкірі

7. Визначте зайве в кожному рядку:

- а) легені, гортань, трахея, шлунок;
- б) печінка, серце, судини, кров;
- в) стравохід, шлунок, ребра, печінка.

8. Назвіть по два напої, які можна:

- 1) пити досхочу;
- 2) пити час від часу;
- 3) пити зрідка або ніколи.

9. Сплануйте вечерю із запропонованих продуктів згідно з правилом харчової тарілки.

- Салат із капусти
- Овочеве рагу
- Запечена риба
- Котлета
- Варений рис
- Картопляне пюре

10. Поясніть, чому обідати найкраще о 13-й годині, а вечере-
ря має бути легкою.

11. Оцініть твердження (визначте, правда це чи ні).

А. Головний мозок складається з двох півкуль.

Б. Ліва півкуля керує рухами лівої частини тіла.

В. Люди найкраще вчаться, коли задіяні обидві півкулі
головного мозку.

12. Оцініть себе.

Ці завдання були для вас:

- дуже легкими;
- легкими;
- складними;
- дуже складними;
- не знаю.

Оберіть емотикон, який відображає ваші емоції.

СЛОВНИК

Валютний курс — це вартість національної валюти однієї країни в грошових одиницях іншої країни.

Віруси — мікроорганізми, які можна побачити тільки під електронним мікроскопом.

Династія (професійна) — родина, в якій декілька поколінь займаються однією справою.

Імунітет — захисні сили організму. Допомогає боротися з інфекцією.

Інфографіка — це подання інформації у вигляді малюнків, схем, символів, текстів.

Комп'ютерні віруси — це програми, які знищують, пошкоджують, викрадають дані або виводять із ладу інші комп'ютерні програми.

Конфлікт — суперечність у поглядах чи інтересах людей.

Мікроби — мікроскопічні організми, які можна побачити тільки під мікроскопом.

Нетикет — правила поведінки і спілкування в мережі інтернет.

Потреба — це те, що необхідно нам для життя і діяльності.

Бюджет родини — це доходи і витрати сім'ї за певний період часу (день, тиждень, місяць, рік).

Спілкування — це обмін повідомленнями. Під час усного спілкування важливо уміти не тільки говорити, але і слухати.

Харчові отруєння — це захворювання, що виникають через вживання зіпсованих продуктів.

Навчальне видання

Воронцова Тетяна Володимирівна
Пономаренко Володимир Степанович
Гарбузюк Ірина Вікторівна
Хомич Олена Леонідівна
Андрук Наталія Володимирівна
Василенко Катерина Сергіївна

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

ЧАСТИНА 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено

Літературне редагування *Любов Воронович*
Художнє оформлення *Олександр Курило*
Коректор *Ірина Шатунова*
Формат 70×100/16. Гарнітура Philosofer.
Друк офсетний. Щільність паперу 80 г/м².
Ум. друк. арк. 11,67. Обл.-вид. арк. 11,50.
Тираж 52 430 пр.

Віддруковано з готових діапозитивів
ТОВ «Рема-Прінт», Київ, вул. Ремонтна, 13.